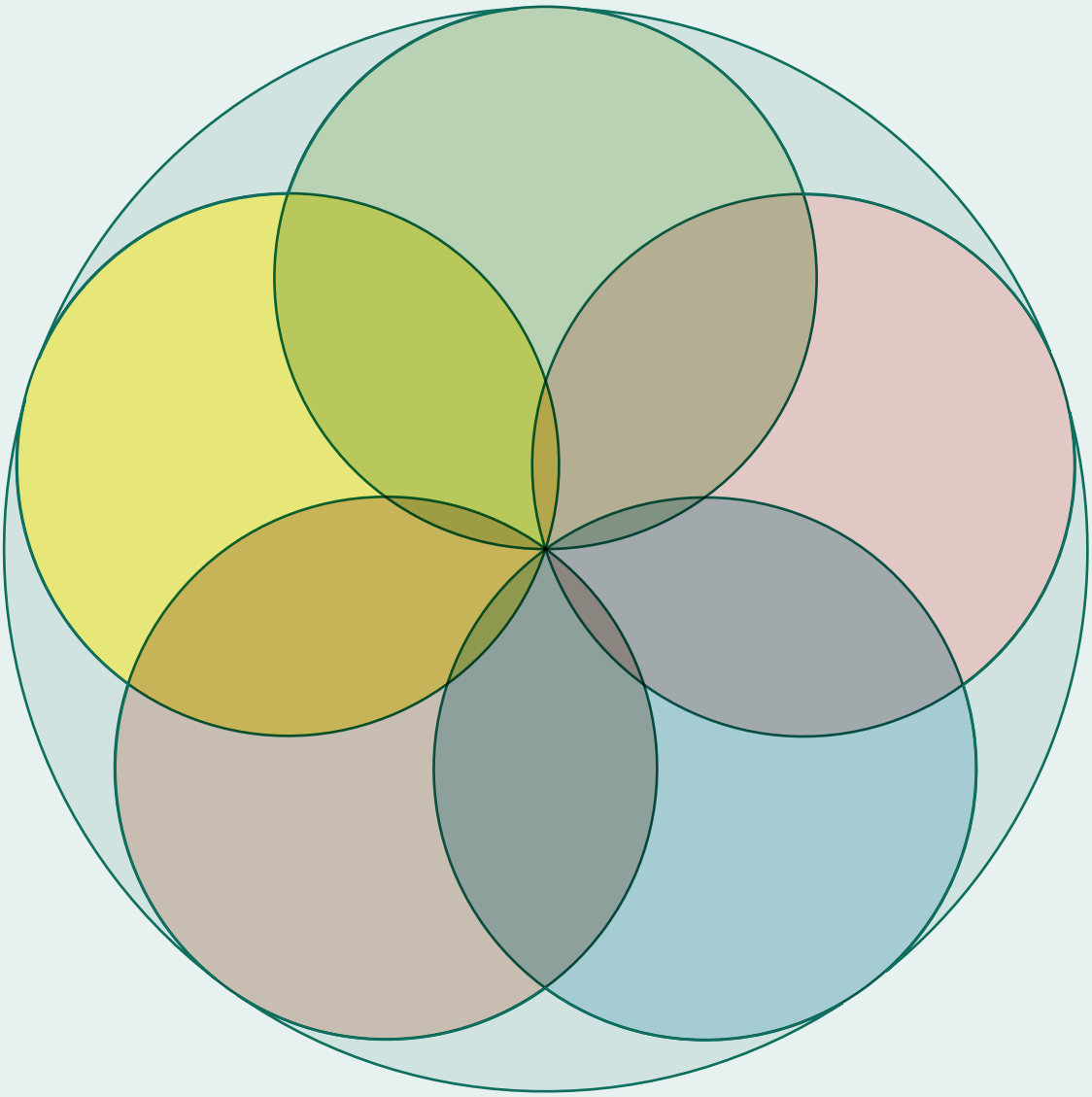
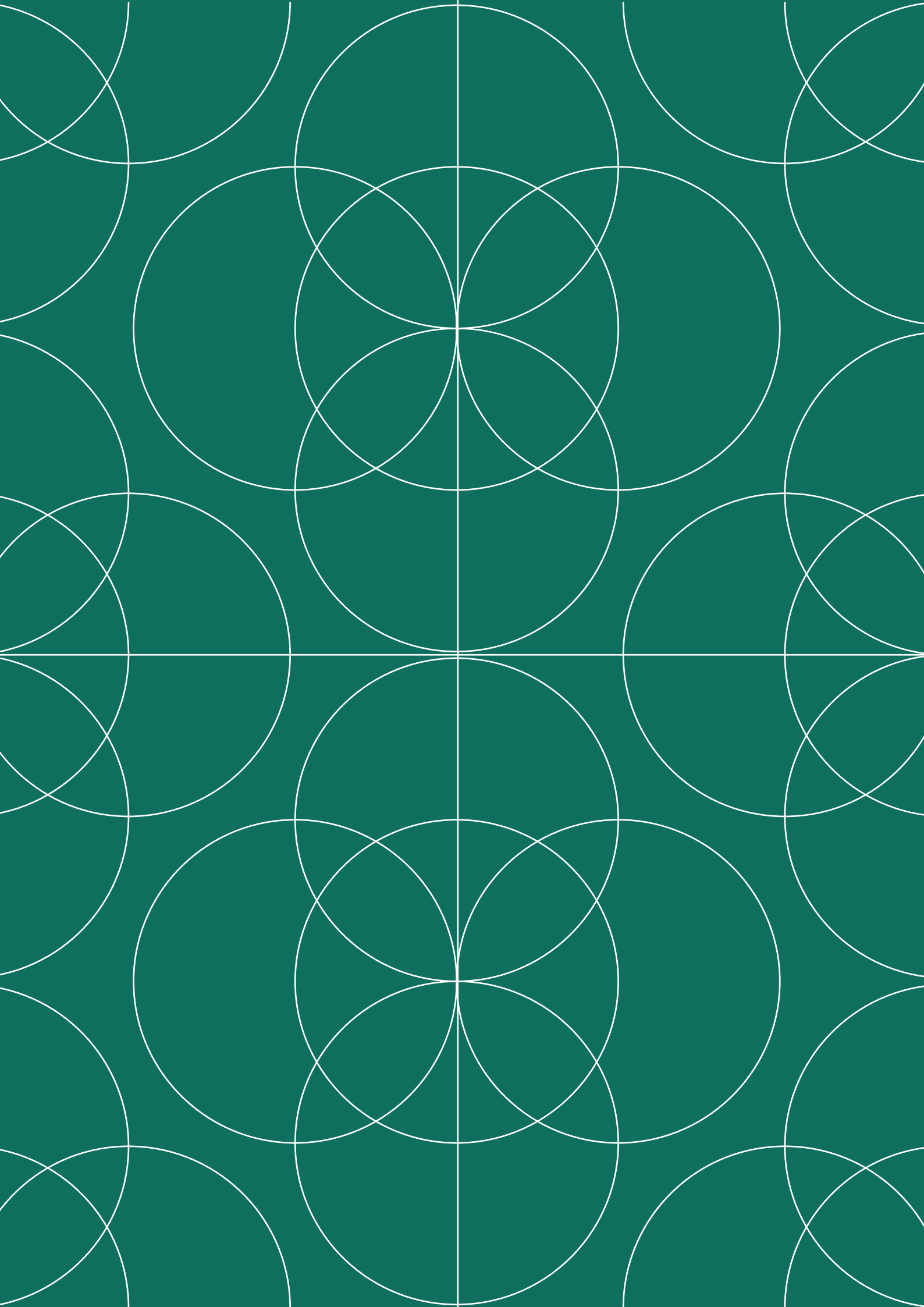

Convenant

Wij zijn Samen Nieuw-West

Ongelijk investeren in gelijke kansen voor en met bewoners

23 maart 2023

“Over 20 jaar is Amsterdam Nieuw-West een ruim, divers en groen stadsdeel waar het veilig en prettig wonen is, waar buurtgenoten omkijken naar elkaar, waar mensen de kans krijgen om hun potentieel optimaal te benutten en waar bewoners hun eigen welvaart en welzijn creëren, onderhouden en delen. Overheden, maatschappelijke partijen en bedrijfsleven faciliteren hen daarbij.”

Verklaring

Wij zijn Samen Nieuw-West.

Wij zijn overeengekomen:

- Dat wij in het Nationaal Programma Samen Nieuw-West met elkaar de verbinding aangaan voor ten minste twintig jaar;
- Dat wij ons aan de gezamenlijke waarden, ambities, opgaven, inzet en de gerichte, samenhangende aanpak verbinden die in dit convenant uiteen zijn gezet;
- Dat wij — overheden, (maatschappelijke) organisaties, bedrijven en bewoners — als gelijkwaardige partners en bondgenoten samenwerken; Dat wij erkennen dat bewoners de hefboom van verandering zijn en dat wij samen en werkenderwijs moeten leren hoe wij het gelijkwaardig samenwerken tussen bewoners en organisaties vorm moeten geven;
- Dat gelijke kansen ongelijke investeringen vragen en wij dus bereid zijn tot dat ongelijk investeren, waar de opgaven dat vereisen. In financiële zin, maar ook in de bereidheid ons beleid of de bestaande ordening der dingen (indien nodig fundamenteel) aan te passen;
- Dat gelijke kansen ook vragen om ongelijk ontzien en dat wij ons er daarom aan committeren om Nieuw-West zo min mogelijk te belasten met zaken die de kwetsbaarheid van de omgeving verder kunnen vergroten;
- Dat in ons denken en handelen de leefwereld van bewoners het uitgangspunt is. Dat betekent bijvoorbeeld dat systemen/systeemlogica, handelen en beleid ten dienste staan van de leefwereld;

- Dat wij inclusie nastreven, onder meer door de diversiteit die Nieuw-West kenmerkt te weerspiegelen in hoe wij onze organisaties en ons handelen inrichten;
- Dat wij bij obstakels en tegenslagen niet opgeven en ons ook dan blijven inspannen voor de gezamenlijke opgaven;
- Dat dit convenant het startpunt is en bepaalt welke opgaven we langdurig op ons nemen, terwijl wij ook de inhoud van het convenant zelf eens in de zoveel jaar herijken;
- Dat iedere vier jaar een geactualiseerd uitvoerings-programma wordt gemaakt en vastgesteld door de alliantie, inspelend op wat we hebben geleerd, wat de ontwikkelingen en wat de kansen zijn (ook in termen van beschikbare middelen); alles altijd gericht op de in ons convenant bepaalde waarden en opgaven;
- Dat wij expliciet streven naar een groeiende alliantie en iedereen die onze (kern)waarden, opgaven en deze verklaring expliciet onderschrijft, zeer welkom is deel te nemen en bij te dragen aan Samen Nieuw-West;
- Dat wij ons committeren aan het leveren van de benodigde inzet en (mens)kracht vanuit onze samenwerkende organisaties en netwerken;
- Dat wij ons committeren aan de financiële uitgangspunten zoals die in dit convenant zijn opgenomen;
- Dat wij ons eraan committeren en erop aanspreekbaar zijn dat wij de in dit convenant verwoorde waarden en de daaruit volgende opgaven/opdracht expliciet naleven en nastreven in onze (beleids-)keuzes en handelen, in de besteding van onze middelen en alle overige manieren waarop wij aan die waarden kunnen bijdragen.[1]

1: Het Rijk doet dit conform de bepalingen die zijn opgenomen in het Nationaal Programma Leef-baarheid en Veiligheid.

Inhoudsopgave

Verklaring 4
Voorwoord 7
Historie 8
Inleiding 10
Van waarden naar opgaven 13
- Eigenaarschap, inclusie en democratie 16
- Veiligheid 20
- Werk en bestaanszekerheid 26
- Wonen en leefomgeving 31
- Kansen voor de jeugd 38

Programmaorganisatie 43
Financiële uitgangspunten 46
Begrippenlijst 49
Bijlage 50

Voorwoord

Voor mij is het wezen van Amsterdam de belofte van vrijheid. De belofte dat je hier in Amsterdam je geluk kan najagen, dat je je lot in eigen hand kan nemen. Helaas wordt die belofte nog niet voor iedereen ingelost. Door de opeenstapeling van problemen in sommige wijken van onze stad krijgen te veel Amsterdammers, waaronder veel jonge stadgenoten, niet de kansen die zij verdienen.

Ook in Nieuw-West, het jonge stadsdeel waar de toekomst van onze stad wordt gemaakt. De afgelopen jaren heb ik daar veel mensen gesproken en veel plekken bezocht. Van het Abdelhak Nouriplein in Geuzenveld tot de Jacob Geelbuurt in Slotervaart, overal hoorde ik bijzondere verhalen. Van veerkracht, van hoop en van liefde voor de eigen buurt en onze stad.

Talloze buurt- en bewonersinitiatieven weten daar steeds weer in te spelen op nieuwe ontwikkelingen in de stad en vinden nieuwe manieren om hardnekkige problemen te lijf te gaan. Tegelijkertijd illustreert het bestaan ervan ook de noodzaak daartoe. Het feit dat het te boven komen van achterstand, (kans)armoede en tweedeling niet vanzelf gaat. En dat de traditionele antwoorden die van de overheid komen niet voldoende hebben gewerkt. Daarom moeten die buurt- en bewonersinitiatieven altijd worden gezien, gehoord en versterkt.

Hardnekkige achterstanden en structurele problemen houden te veel bewoners in Nieuw-West al decennia in de greep. Met het Nationaal Programma Samen Nieuw-West willen we dit doorbreken. Overheden, maatschappelijke partijen en vooral de bewoners van Nieuw-West accepteren de bestaande situatie niet langer.

Daarom maken we afspraken in een convenant. Op basis van gemeenschappelijke waarden formuleren we heldere opgaven. Een convenant waarin wij gezamenlijke waarden omarmen en onderschrijven, die ons richting en koers geven.

Als we blijven doen wat we deden, blijven we krijgen wat we kregen. Daarom zullen onze gezamenlijke oplossingen fundamenteel moeten afwijken van wat we ‘gewoon’ zijn te doen.

In dit convenant staat hoe we dat willen doen. Ik ben ervan overtuigd dat we samen de belofte van vrijheid voor álle Amsterdammers dichterbij kunnen brengen.

Want wij zijn Samen Nieuw-West.

Femke Halsema

Voorzitter van de alliantie Samen Nieuw-West
Burgemeester van Amsterdam

Historie

Tussen 1950 en 1970 kregen 200.000 mensen een huis in Nieuw-West. Van Slotermeer (1952), Geuzenveld (vanaf 1953), Slotervaart (vanaf 1954), Overtoomse Veld (vanaf 1955) tot en met Osdorp (vanaf 1957). Het was wennen in de nieuwe wijken: alle bewoners voelden zich alsof zij emigreerden naar een nieuwe wereld. De meesten kwamen uit de ‘oude’ stad, vooral uit kleine, slechte woningen. Daarnaast kwamen bewoners uit andere delen van het land, aangetrokken door het vele werk dat voorhanden was in Amsterdam. Uitgevoerd volgens de moderne stedenbouwkundige principes van het Algemeen Uitbreidingsplan uit 1934 leek het wonen in de Westelijke Tuinsteden in niets op het wonen in de oude stad. Mensen waren trots op en blij met hun mooie nieuwe woningen.

Het credo van stedenbouwer Van Eesteren was ‘licht, lucht en ruimte’. Het dagelijks leven van mensen stond voor hem centraal. Doorgaand verkeer is gescheiden van wonen; aan doorgaande wegen staan winkels en zo min mogelijk woonhuizen. Ook had werk een belangrijke functie in het uitbreidingsplan. Van kantoren aan de hoofdwegen, naar lichte industrie op daarvoor aangewezen terreinen tot het zware werk in het Westelijk Haven-gebied. Tussen de ruim geplaatste huizenblokken lag veel groen en in de omgeving waren parken. De grote aantallen kinderen hadden hier eindeloos veel speelgelegenheid.

De huizen zelf waren functioneel voor die tijd. Etage-portiekwoningen, bedoeld voor gezinnen, waarvan de man werkte en de vrouw thuisbleef. De woningen waren in bezit van verschillende woningbouwverenigingen. De bewoners behoorden tot de ‘werkende stand’, van havenarbeiders tot onderwijzers.

Na 1970 veranderde Nieuw-West langzaam van karakter. De kleine boompjes uit het begin werden groot, voor klinkers kwam asfalt, kinderen werden volwassen en trokken de buurt uit. Ook hun ouders begonnen te verhuizen. De woningnood was groot en velen trokken naar de overloopgebieden zoals Hoorn, Purmerend, Lelystad en Almere. De eerste bewoners maakten veelal plaats voor nieuwe emigranten, deze keer vooral afkomstig uit Marokko, Turkije, Suriname, Antillen. Tegenwoordig kent meer dan de helft van de bewoners in Nieuw-West een niet-westerse achtergrond.

Sociale verbanden werden door deze massale verhuisbewegingen uit elkaar getrokken. En ondertussen pasten de inmiddels verouderende woningen niet goed meer bij de nieuwe bewoners. Ook de stedenbouwkundige structuur (met functiescheiding) bevorderde de sociale samenhang niet.

Aan het begin van deze eeuw werd een ingrijpende fysieke vernieuwing in gang gezet onder de titel Masterplan Parkstad. Door de financiële crisis rond 2008 stokte de vernieuwing. Daardoor is minder dan de helft van de oorspronkelijke vernieuwing gerealiseerd. Uiteindelijk zijn in de afgelopen 20 jaar ruim 7000 woningen gesloopt, 10.000 woningen toegevoegd en vele duizenden opgeknapt.

2: Deze korte geschiedenis is onder meer gebaseerd op teksten van het Van Eesteren Museum

Ook al werd er ingrijpend gerenoveerd, gesloopt en (extra) gebouwd, dit bracht niet overal in Nieuw-West de gewenste verbetering. Werkloosheid, armoede, discriminatie, (huiselijk) geweld en overlast namen in sommige wijken en buurten snel toe. Terwijl de kwaliteit van de voorzieningen, zoals scholen, hulpverlening en werktoeleiding juist minder werd. Het lukte steeds meer kinderen niet om hun vmbo-diploma te halen. En veel verouderde woningen bleven zoals ze waren. Rellen op het Allebéplein en radicalisering lieten de alarmbellen afgaan. Een sociaal offensief werd ingezet met de Koers Nieuw-West/Vogelaar-aanpak. Dit was van korte duur; mede door onvoldoende middelen en gebrek aan duurzame bestuurlijke aandacht kwam er rond 2012 een einde aan. Sindsdien heeft de sociale achteruitgang zich verder doorgezet. Dat uit zich op sommige plekken ook in toenemende overlast en (drugs-)criminaliteit. Tegelijkertijd zien we dat bewoners zich weerbaar gaan opstellen en hun eigen weg zoeken. Het geloof en vertrouwen in de overheid en andere instanties, zoals woningcorporaties, politie en jeugdhulpverlening, neemt af.

Recente nieuwbouw, met opnieuw veel koop- en duurdere huurwoningen, in combinatie met de ruimte en het vele groen die het stadsdeel kenmerken, trekken nu weer andere nieuwe bewoners aan. Dat zou moeten leiden tot gemengde levendige buurten, waar alle bewoners een goed leven kunnen leiden, maar het pakt niet zo uit. Eerste onderzoeken wijzen uit dat weliswaar de gemiddelden voor Nieuw-West als geheel omhooggaan, maar dat de bestaande bewoners er niet beter van worden en dat de verschillen tussen buurten groter zijn geworden. Zo bezien is Nieuw-West steeds verder afgeraakt van het beeld van een vriendelijke en harmonieuze parkstad-achtige omgeving en kennen we nu een stadsdeel vol dynamiek en spanningen.[2]

Inleiding

Wij zijn Samen Nieuw-West.

Een groeiende alliantie van overheden, (maatschappelijke) organisaties, bedrijven en bewoners van Nieuw-West die zich committeren aan de gezamenlijke waarden, opgaven en koers die in dit document uiteengezet worden. Wij zijn geen exclusief gezelschap. Eenieder die zich na vandaag bij die koers wil aansluiten, is zeer welkom. Maar we gaan wel van start. Sterker nog: we zijn al gestart.

Sinds 2021 werken we als alliantiepartners samen aan een aantal 'doorbraken'. Dat heeft al geleid tot mooie resultaten, zoals de jongerenwoningen 'New Beginnings', begeleiding van gezinnen met jonge kinderen in de Jacob Geelbuurt en de samenwerking van bewoners en gemeente aan een schonere leefomgeving. Het belangrijkste resultaat van deze fase is dát er (steeds effectiever) wordt samengewerkt. Samenwerking is namelijk een basisvoorwaarde voor verandering. We zijn dus begonnen, maar het moment is aangebroken voor een volgende fase. Dit convenant luidt die fase in.

> **"Verandering komt tot stand doordat gewone mensen buitengewone dingen doen."**
>
> Barack Obama

Nieuw-West heeft veel betrokken bewoners. Het stadsdeel is divers en kent een groot aantal netwerken, in alle soorten en maten. Allerlei organisaties hebben de afgelopen decennia veel in dit stadsdeel geïnvesteerd. Vanaf 2021 zet de rijksoverheid met het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid ook in op langjarige samenwerking, een integrale benadering en investeringen in Nieuw-West en 19 andere gebieden in Nederland. Het Rijk wil daarmee bijdragen aan structurele en substantiële verbetering en herstel. De wil en de gedrevenheid zijn er om het voor iedereen beter te maken. Een waardevolle basis waarop we, samenwerkend in het nationaal programma, de leefbaarheid, veiligheid, kansengelijkheid en welvaart nu écht naar een hoger niveau tillen. Op die basis vormen we deze alliantie. Een alliantie waar we allemaal deel van uitmaken en dat ook zo voelen. Samen zijn we meer dan de som der delen.

Waarom dit convenant?

'Als we doen wat we altijd deden, krijgen we wat we altijd kregen.' Er zijn gebieden in Nederland waar de algehele inrichting van onze maatschappij onevenredig nadelig uitpakt. Dat leidt tot hardnekkige problematieken rondom armoede, ongelijkheid, onveiligheid, belemmering van de ontwikkeling van kinderen, verwaarlozing van woningen en leefomgeving, enzovoort. Problematieken die zichzelf en elkaar in stand houden. Ze zijn van een zodanige aard en omvang dat onze reguliere oplossingen niet voldoen en soms zelfs bijdragen aan het probleem. Ze kunnen alleen doorbroken worden wanneer we ze samen bij de wortel aanpakken. Door dingen systematisch anders te gaan doen dan we gewend zijn. Met dit convenant verklaren wij ons daartoe bereid, voor -op zijn minst- de komende twintig jaar.

Twintig jaar is lang en dat vergt een solide basis, die steviger is dan we tot nog toe hadden. Daar is een verdiepingsslag voor nodig. De afgelopen periode heeft ons namelijk geleerd dat we vaak denken dat we het wel ongeveer eens zijn over onze overkoepelende waarden en opgaven. Eenmaal van start blijkt echter dat de beelden soms behoorlijk uiteenlopen. In het begin is dat nog niet zo erg, maar naarmate je verder komt in het proces, ga je steeds verder uit elkaar lopen. Daarom herpakken wij ons met dit convenant op dat meest basale niveau.

Werken vanuit de bedoeling

Wij werken waardegestuurd en vanuit de bedoeling[3].

We maken expliciet waar we ten diepste met elkaar voor staan, wat nu eigenlijk de *bedoeling* is. De waarden die we omarmen en de opgaven waarvoor we ons daardoor gesteld zien (de werkelijkheid wijkt immers vaak nogal af van die waarden) zijn ons gezamenlijke vertrekpunt, maar óók de stip op de horizon waarop we al die jaren moeten kunnen blijven koersen. Het mooie van waarden is namelijk dat ze altijd van toepassing blijven; een stip die we nooit helemaal zullen of zelfs kunnen bereiken en daarom (ironisch genoeg) altijd richtinggevend blijft. Ze bieden ons een vaste koers voor de echt lange termijn. Op basis van die koers maken wij vervolgens concrete uitvoeringsprogramma's.

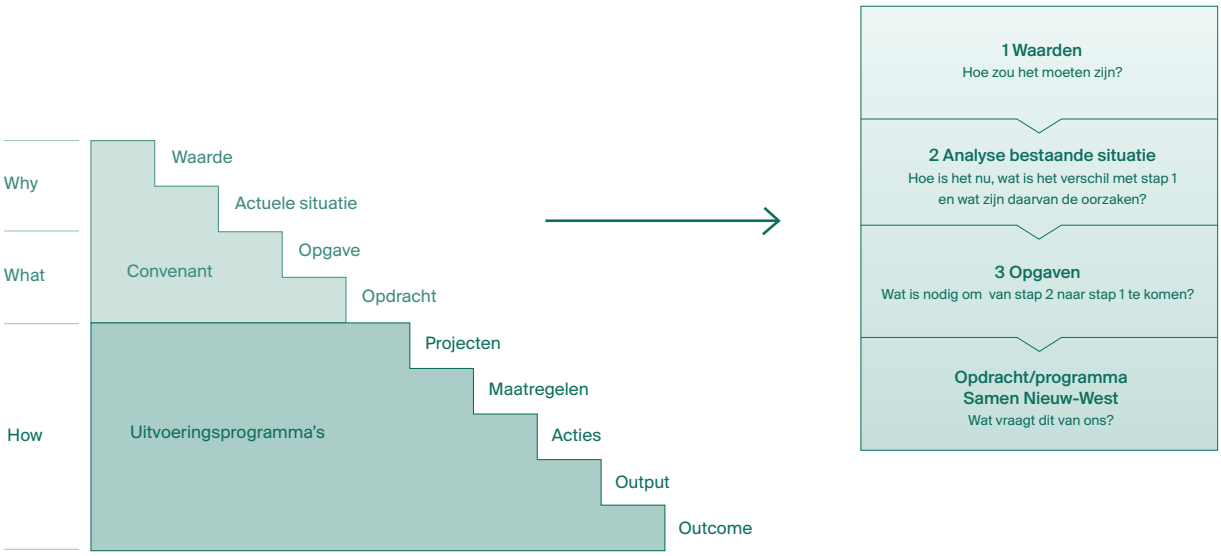
We knippen het proces om te komen tot een totale programmering dus in tweeën. Het eerste deel is dit convenant. Het geldt voor de volledige looptijd van ons programma (twintig jaar), wat overigens niet betekent dat het niet aan verandering onderhevig zal zijn. We maken geen eenmalig of definitief 'plan', maar starten een proces om overkoepelende waarden en opgaven na te streven, terwijl we die op zichzelf eens in de zoveel tijd zullen herijken en waar nodig aanvullen of bijstellen. De wereld verandert immers doorlopend en doet dat in een steeds hoger tempo. Het tweede deel landt in de uitvoeringsprogramma's die wij op basis van dit convenant maken. Onze uitvoeringsprogramma's hebben een looptijd van vier jaar.

Wij committeren ons voor ten minste twintig jaar eraan te werken op een manier die op al deze niveaus tegelijk klopt en consistent is.

Door op het 'waarom'- en het 'wat'-niveau écht scherp te stellen (in dit convenant), worden de opdracht die wij onszelf als alliantie geven en de daaruit voortvloeiende acties (het 'hoe'/ het uitvoeringsprogramma) directer terug te herleiden tot hun overkoepelende bedoeling.

3: Wouter Hart 2012 – *Werken Vanuit De Bedoeling* (zie ook de bijlage)

De inhoud van dit convenant richt zich op de bovenste treden van deze ladder.

Opzet en inhoud

Hoe zijn wij tot de opzet en inhoud van dit convenant gekomen?

Tijdens de laatste maanden van 2022 is in een reeks sessies intensief gesproken met honderden mensen, wonend of werkend in en voor Nieuw-West. Aan de hand van Waarderend Actieonderzoek (Appreciative Inquiry) is in kleine focusgroepen met elkaar benoemd wat de belangrijkste opgaven voor Nieuw-West zijn. Kenmerkend voor deze methode is dat het verder gaat dan het identificeren en oplossen van problemen. Die problemen ontstaan immers binnen de context van bestaande systemen en gewoonten. Sterker nog, in voorkomende gevallen worden ze er zelfs door veroorzaakt. Voor innovatie is een ander proces nodig. Namelijk het onderzoeken van het diepere verlangen, het wenkend perspectief. We willen weten hoe een nieuwe, ideale werkelijkheid eruit zou zien en wat ervoor nodig is om die te realiseren. Of, zoals door een deelnemer werd samengevat in één van de sessies: “We denken nu voorbij het vangnet, want dat zouden we niet eens nodig moeten hebben”.

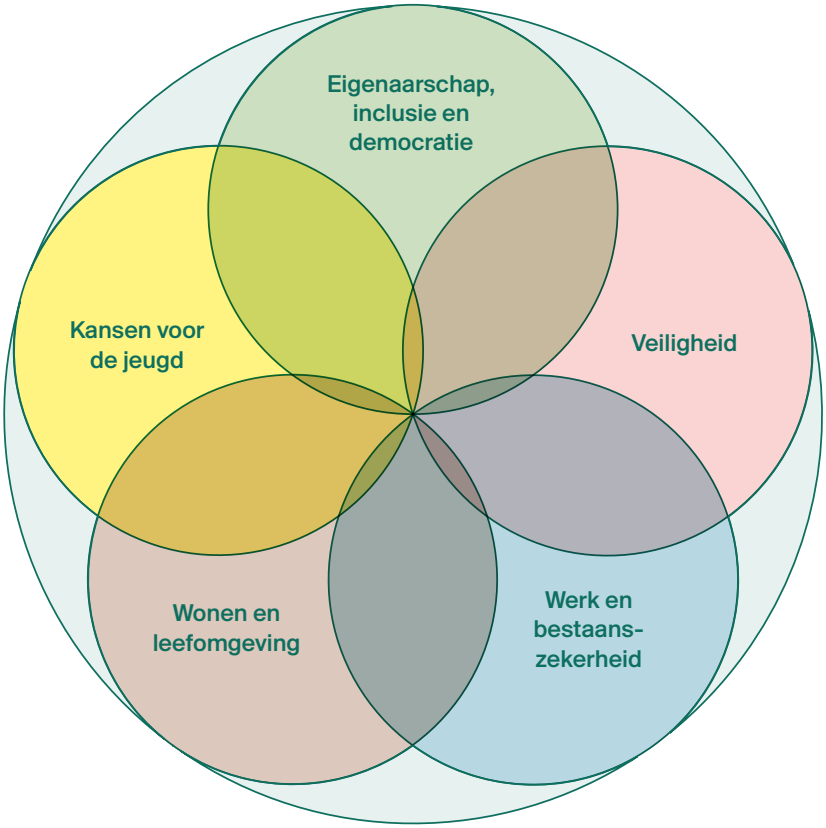
We hebben de opgehaalde perspectieven opgedeeld in vijf hoofddomeinen:

- **Eigenaarschap, inclusie en democratie**
  Van, voor, met en door bewoners
- **Veiligheid**
  Verbonden en veilig zijn
- **Werk en bestaanszekerheid**
  Ongelijk investeren in gelijke kansen
- **Wonen en leefomgeving**
  Een fijne plek hebben om te wonen en (samen) te leven
- **Kansen voor de jeugd**
  Optimale ontwikkeling en perspectief voor de jeugd

Er is nadrukkelijk geen sprake van een volgorde of hiërarchie. Al deze domeinen en hun elementen kennen een sterke samenhang en zijn allemaal onderling afhankelijk. In het leven van mensen is het een geheel. Het is onze leefwereld.

NB. Elk model is een beperkte weergave van de werkelijkheid. Wij beseffen dat er nog meer perspectieven en waarden bestaan die van belang zijn voor de bewoners van Nieuw-West. Ook thema’s als duurzaamheid, gezondheid, kunst en cultuur doen ertoe en doen mee in het geheel. Ze krijgen allemaal hun plek, hetzij als onderdeel van één van de domeinen, hetzij als rode draad. Maar wel steeds weer in het overkoepelende perspectief dat wij in dit convenant uiteenzetten. Op grond van alle analyses, het werk en de wijsheid van de opgaveteams, de vele gesprekken met bewoners en met alliantiepartners, zijn we gekomen tot de keuze voor deze vijf hoofddomeinen in al hun samenhang. Wetend dat er meer is, gaan we ons hierop richten.

Van waarden naar opgaven

In de vele gesprekken om te komen tot dit document, hebben we een ‘waardeperspectief’ voor de lange termijn als uitgangspunt genomen; hoe vinden we dat democratie, veiligheid, wonen, leefomgeving, werk, bestaanszekerheid en opgroeien in Nieuw-West eruit zou moeten zien? Voor ieder domein hebben we dat beeld beschreven. Vanuit dit perspectief hebben we gekeken naar hoe het nu is. In deze analyse beschrijven we de oorzaken en de achtergronden van de problemen die we samen hebben geconstateerd. Tenslotte hebben we de opgaven* benoemd die daaruit voortkomen; wat is er nodig? Hoe kunnen we vanuit de bestaande situatie koers zetten naar de gewenste toekomst? Met dit convenant onderkennen wij deze opgaven en onderschrijven wij onze gezamenlijke verantwoordelijkheid deze centraal te stellen in ons beleid, ons handelen en de inzet van onze middelen. Het geheel is dus een opdracht die wij als alliantie aan onszelf geven.

Na deze inhoudelijke hoofdstukken gaan we kort in op het vervolg: de uitvoeringsprogramma’s en de organisatie daarvan en de financiële uitgangspunten, sturing en monitoring van het programma.

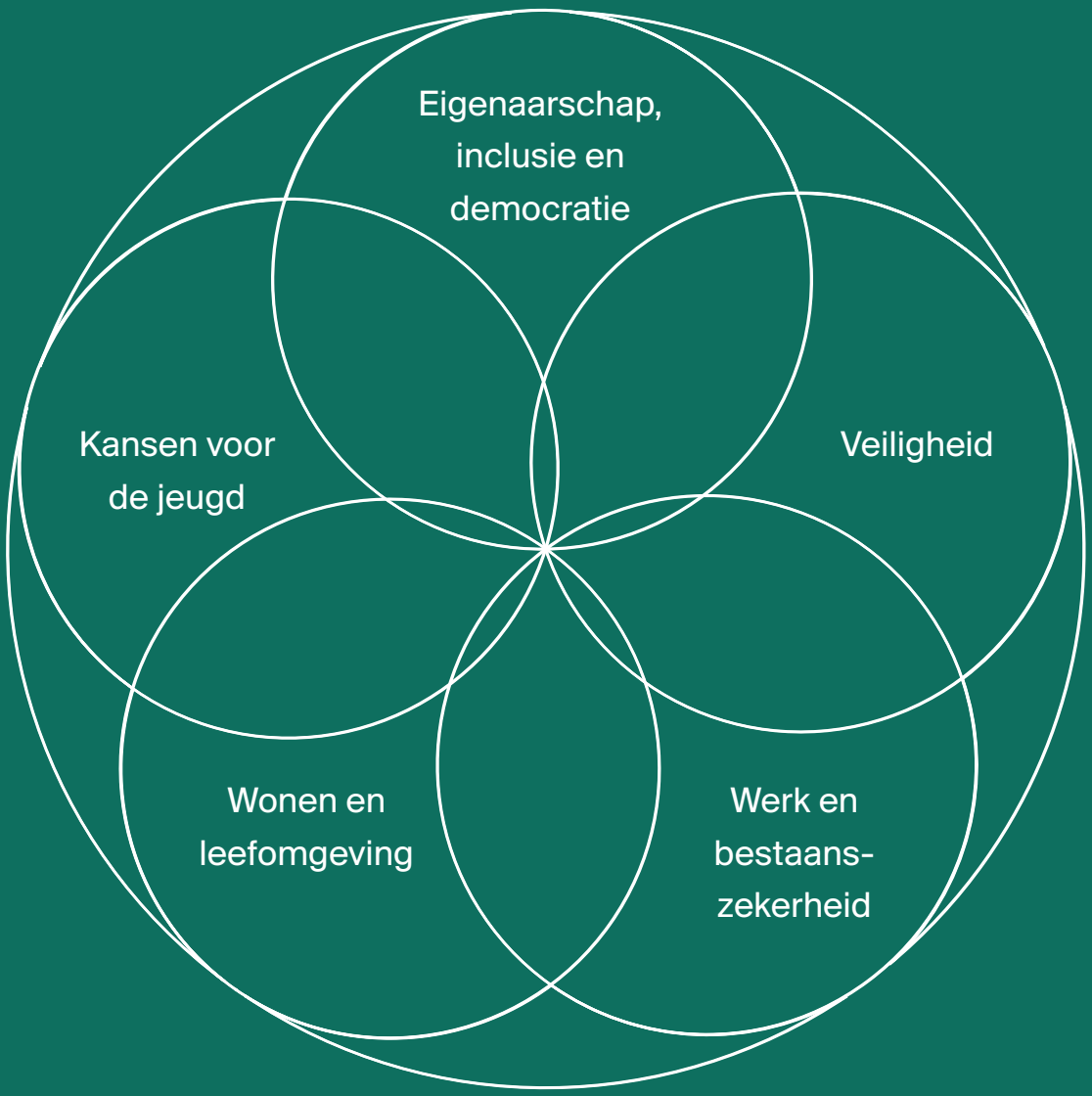
In de analyse hebben we ook de informatie uit *Waarom een Masterplan? – analyse 2021* meegenomen. Kijk voor actuele cijfers op:

https://gebiedinbeeld.amsterdam.nl
https://onderzoek.amsterdam.nl/interactief/dashboard-kerncijfers

*de opgaven zijn benoemd per domein. De integrale aanpak maken we zichtbaar door bij iedere opgave aan te geven welke andere domeinen die ‘raakt’. Hoe meer kleuren, hoe integraler de aanpak:

- D Eigenaarschap, inclusie en democratie
- V Veiligheid
- W Werk en bestaanszekerheid
- L Wonen en leefomgeving
- J Kansen voor de jeugd

Perspectieven opgedeeld in vijf hoofddomeinen

Eigenaarschap, inclusie en democratie
Kansen voor de jeugd
Veiligheid
Wonen en leefomgeving
Werk en bestaans-zekerheid

Eigenaarschap, inclusie en democratie

Van, voor, met en door bewoners

1 Waardeperspectief

Hoe zou het moeten zijn?

Nieuw-West maken wij samen. Bewoners hebben regie over hun leven, hun levensonderhoud en hun leefwereld. De kennis en inzet van overheden en maatschappelijke organisaties is daarbij dienend. Een gezond bedrijfsleven draagt bij aan voldoende werkgelegenheid. Bewoners, bedrijven, overheden en instanties dragen Nieuw-West samen en bepalen met elkaar de prioriteiten. Zij vormen samen een duidelijk beeld van wat nodig is voor een waardevol bestaan op korte en lange termijn: voldoende inkomen, werk, huisvesting, leefomgeving, veiligheid, zorg en gezondheid, welzijn, onderwijs enzovoort. Vertrouwen, wederkerigheid, transparantie en respect staan voorop in het maatschappelijk verkeer. Overheden, (maatschappelijke) organisaties, bedrijven en bewoners werken als gelijkwaardige partners samen, waarbij de leefwereld van bewoners voorop staat. Dit betekent dat wij in ons denken en handelen redeneren vanuit het perspectief dat de systeemwereld ten dienste staat van de leefwereld en niet andersom. Wij zijn ervan doordrongen dat onze grootste legitimatie ligt in het faciliteren van een zo groot en breed mogelijke opbrengst voor alle bewoners.

Nieuw-West is een zeer divers stadsdeel waarin mensen uit verschillende culturen, met verschillende nationale of etnische afkomst, religies, leeftijden, sekse/gender, beperkingen, opleidingsniveaus en geaardheid op een harmonieuze manier samenleven. Met onderling respect en in voortdurende dialoog en solidariteit. Deze diversiteit wordt weerspiegeld in alle lagen van de instituties van de alliantie.

Nieuw-West is een wezenlijk democratische samenleving, gestoeld op drie elementen:

1. Bewoners zijn in staat te voorzien in hun essentiële behoeften, zijn in staat gezonde sociale relaties aan te gaan en hebben en voelen eigenaarschap over de kwaliteit van hun leven en leefomgeving.
2. Organisaties en bedrijven dragen hieraan bij. Zij geven ruim baan aan initiatieven van bewoners en ondersteunen het floreren van gemeenschappen. Nabije en toegewijde professionals, die de ruimte hebben om dienend te zijn aan de behoeften en belangen van bewoners, vervullen een sleutelrol in de uitvoering.
3. Inclusie van bewoners is het uitgangspunt. Dit betekent dat mensen in al hun verscheidenheid kunnen samenleven. Iedereen kan en mag meedoen. Diversiteit kleurt ook de machtsuitoefening. Eigenaarschap over het leven, samenleven en leefomgeving is breed gedeeld.

2 Analyse

Hoe is het?

In een te groot deel van Nieuw-West zijn deze elementen onvoldoende aanwezig, wat leidt tot onvoldoende basis voor een wezenlijk democratische samenleving. Dat heeft de volgende oorzaken:

Regie en middelen

In de afgelopen decennia heeft de rijksoverheid steeds meer overheidstaken overgedragen aan de gemeenten. Dat ging vaak samen met forse bezuinigingen en marktwerking en onvoldoende of te beperkte beleidsruimte voor het inrichten van de uitvoering op basis van de lokale context. Zowel de taken als de bezuinigingen zijn ieder vanuit een eigen beleidsterrein (zoals wonen, werken, veiligheid, onderwijs, zorg en welzijn) georganiseerd. De complexe en domeinoverstijgende problematiek van Nieuw-West en haar bewoners kan onvoldoende beantwoord worden via de reguliere, sectorale werkwijze. Dit draagt bij aan het gebrek aan vertrouwen van burgers en vraagt om een meer integrale en gebiedsgerichte inzet m.b.t. wonen, werken, inkomen, veiligheid, gezondheid en onderwijs. De ingevoerde marktwerking verkleint de beleidsruimte van gemeenten nog verder. Daardoor sluit de gemeente met de uitvoering van haar taken niet (voldoende) aan bij wat er daadwerkelijk leeft en nodig is.

Vertrouwen

Bezuinigingen, privatisering van publieke diensten en de oprichting van uitvoeringsorganisaties met een specifieke taakstelling, hebben geleid tot een sterk verkokerde bureaucratie die gekarakteriseerd wordt door – niet altijd bewust – wantrouwen in burgers. Omgekeerd zijn veel bewoners gefrustreerd geraakt omdat meepraten niet heeft geleid tot zeggenschap over de belangrijke zaken in hun leven. Het meepraten gaat te vaak over relatief kleine dingen, terwijl zij juist in gesprek willen over meer fundamentele onderwerpen die hen bezighouden, zoals bestaanszekerheid.

Tussen wal en schip

In te veel buurten van Nieuw-West behoort de mate waarin mensen elkaar kennen, zich thuis voelen en saamhorigheid ervaren, tot de laagste van Amsterdam. Bewoners in dit soort buurten staan in de overlevingsstand; zij ervaren een stapeling van problemen en onzekerheid. Dit leidt tot eenzaamheid, polarisatie en onbegrip tussen mensen en (bevolkings-)groepen. Zij kunnen maar in beperkte mate terugvallen op een netwerk in de omgeving. Zij hebben veel vaker dan gemiddeld onvoldoende kennis van de Nederlandse taal en maatschappelijke organisaties om gebruik te maken van de democratische mogelijkheden die er wel zijn. Daarnaast is er een onbekend maar aanzienlijk aantal mensen dat niet wil of kan meedoen, omdat ze ongedocumenteerd zijn en ‘buiten beeld’ moeten blijven, of omdat hun woon- en werksituatie geen enkele zekerheid biedt. Dit geldt niet alleen voor de vele seizoenarbeiders uit Oost-Europa, maar ook voor jongeren en studenten met kortlopende huurcontracten. Hoewel de instroom van meer welvarende, vaak theoretisch opgeleide bewoners buurten vooruit kan helpen, zien we in de praktijk dat dit ook kan leiden tot verdringing en veranderingen die tegenstellingen in en tussen buurten eerder vergroten (gentrification).

Uitsluiting

Nieuw-West is een opvallend divers stadsdeel qua kleur, inkomen, leeftijd enzovoort.
Het gevoel mee te kunnen en mogen doen is niet gelijkwaardig verdeeld over deze bewonersgroepen. Er is sprake van institutioneel racisme en van negatieve publiciteit over bewoners(groepen) en hun buurten. Zij worden en voelen zich uitgesloten op bijvoorbeeld de arbeidsmarkt, de woningmarkt en in het onderwijs. Ook veel vrouwen (vooral moeders) en meisjes bevinden zich nog steeds in een achtergestelde positie.

Kracht

Tegelijkertijd is er in Nieuw-West ondanks de lage sociale cohesie bovengemiddeld veel sprake van informele, hulpverlenende contacten. Sterke loyaliteit aan de wijk kan positieve krachten en eigenaarschap mobiliseren: de wens om iets voor de wijk en de gemeenschap te betekenen. In Nieuw-West zijn dan ook veel (migranten-) zelforganisaties en

vrouwenorganisaties actief. Er ontstaan steeds meer netwerken van organisaties, die door de krachten te bundelen, gebruik kunnen maken van elkaars kwaliteiten en een serieuze rol kunnen gaan spelen in de ontwikkeling van de omgeving. Ze laten zien dat het kan en ze bieden hoop voor veel bewoners. Daarin moeten zij ondersteund worden, iets wat nu niet altijd voldoende gebeurt.

3 Opgaven

Wat is er nodig?

Het is nodig dat alle alliantiepartners samenwerken als bondgenoten en partners, dat wij ons kwetsbaar kunnen en durven opstellen en zoveel mogelijk wederkerigheid organiseren in inzet, capaciteiten en middelen. Op die manier overstijgen we verkokering en concurrentie. Dat wij erkennen dat bewoners de hefboom van verandering zijn, dat wij samen en werkenderwijs moeten leren hoe wij echt mede-eigenaarschap kunnen organiseren en hoe wij het gelijkwaardig samenwerken tussen bewoners en organisaties vorm moeten geven. Voor de systeemverandering die nodig is, moet iedere partner in de eigen organisaties en netwerken hindernissen en blokkades inventariseren en bespreekbaar maken.

Democratie

Bewoners moeten niet alleen regie hebben over de essentiële bestaansvoorwaarden, maar ook zeggenschap, eigenaarschap en verantwoordelijkheid (kunnen) hebben en ervaren voor en over de *manier waarop* hun behoeften, dromen en mogelijkheden worden gerealiseerd. In alles wat wij organiseren en doen moeten bewoners dus een (gelijkwaardige) stem, regie en daarmee ook verantwoordelijkheid hebben. Daarnaast moeten alle lagen van besluitvorming zo representatief en inclusief mogelijk zijn in termen van cultuur, nationale of etnische afkomst, religie, leeftijd, sekse/gender, beperking, opleidingsniveau en geaardheid. J V W L

Dat vraagt dat wij de ondersteuningsstructuren en voorzieningen versterken die eigenaarschap van bewoners vergroten. Op die manier kunnen bewonerscollectieven, wijkcoöperaties en buurtplatforms een grotere rol spelen en partner zijn van overheden en maatschappelijke organisaties bij het maken en uitvoeren van plannen. Naast ondersteuning, ontwikkelen we passende manieren om inzet van bewoners te vergoeden. J V W L

Eigenaarschap

Wij vatten democratisering op als het ontwikkelen van (mede-)eigenaarschap van bewoners en hun gemeenschappen. Dat is dus iets anders en gaat ook verder dan ‘inspraak’ of ‘draagvlak’ creëren voor prioriteiten die vooraf door anderen zijn gesteld. Bewoners en bewonersorganisaties krijgen dus een gelijkwaardige stem in alle activiteiten van de alliantie. J V W L

Zeggenschap en eigenaarschap over inzet en middelen moeten we zo nabij mogelijk en zoveel mogelijk collectief beleggen. Dat organiseren wij via de alliantie en via micro-allianties op wijk/gebiedsniveau. Bijvoorbeeld door het collectief beheer van lokale voorzieningen (zoals buurthuizen maar ook bijvoorbeeld bibliotheken, gezamenlijke tuinen, parken e.d.) en maatschappelijk vastgoed. J V W L

Samen vormgeven van Nieuw-West, betekent ook dat iedereen vanuit zijn of haar expertise aan de opgave werkt door het delen van kennis, expertise en middelen. Dat vergt van ons allemaal dat wij met een open en eerlijke houding zoeken naar de beste oplossing die eigenbelang of organisatiebelang overstijgt. We werken toe naar een coöperatief model waar de alliantieleden deel van uitmaken, zodat middelen beschikbaar en ten dienste

D Eigenaarschap, inclusie en democratie
V Veiligheid
W Werk en bestaanszekerheid
L Wonen en leefomgeving
J Kansen voor de jeugd

worden gesteld aan de opgaven en de teams/micro-allianties waarin bewoners, overheden, maatschappelijke organisaties en bedrijven samen aan werken. Zo ontstaat een geformaliseerde koppeling tussen de leefwereld en systeemwereld. J V W L

Buurt en nabijheid

Het werkt beter wanneer professionals (van overheden, maatschappelijke organisaties en bedrijven) zoveel mogelijk aanschuiven bij het gesprek in de wijk, in plaats van de mensen uit te nodigen om naar de respectievelijke kantoren te komen. Door te werken vanuit gemeenschappen ('communities'), richten wij ons op het bouwen van relaties, solidariteit en gezamenlijkheid. We ondersteunen zo veel mogelijk (informele) ontmoetingsplekken in de buurt. Uitnodigende plekken, waar bewoners gemakkelijk naartoe komen. Om dit te bereiken is het nodig dat organisaties, professionals én bewoners die een actieve relatie met de wijk of de buurt hebben, zich committeren aan het werken volgens de democratische principes. Bijvoorbeeld door micro-allianties of wijkplatforms op te zetten, waarin bewoners zelf onderwerpen kunnen agenderen. Institutionele (alliantie)partners kunnen hieraan bijdragen door meer ruimte in hun vastgoed ter beschikking te stellen aan bewonersorganisaties. Bijvoorbeeld door die ruimte in collectief beheer te delen en toegankelijk te maken voor iedereen tegen voor hen betaalbare tarieven. J V W L

Integraal werken ten bate van de leefwereld

We beginnen bij vertrouwen in bewoners. Hun behoeften en dromen dienen het startpunt te zijn van het werk van overheden en maatschappelijke organisaties. Dat betekent dat die ervoor zorgen dat hun eigen opdracht en hun eigen regels en afwegingen dit niet belemmeren. Vertrouwen betekent ook dat instanties kunnen loslaten en echte ruimte geven aan ideeën van bewoners; dat zij dingen 'laten ontstaan' in plaats van altijd vooraf te 'willen weten'. J V W L

Inclusie

Het bestrijden van uitsluiting, discriminatie op cultuur, nationale of etnische afkomst, religie, leeftijd, sekse/gender, beperking, opleidingsniveau, geaardheid en alle andere vormen van achterstelling, is absolute noodzaak. Wij zien de diversiteit van Nieuw-West als een kracht waar we trots op zijn, maar zien ook de uitdagingen die het met zich meebrengt. Wij verplichten onszelf (op termijn) in alle lagen van onze organisaties representatief en herkenbaar te zijn. Dat betekent een personeelsbeleid dat verder gaat dan alleen een inspanningsverplichting, maar binnen een aantal jaar ook daadwerkelijk resultaten laat zien. Inclusie is overigens niet iets van alleen overheden of maatschappelijke instituties. Juist op wijkniveau moeten we bouwen aan inclusieve gemeenschappen waarin de onderlinge solidariteit en sociale verbondenheid de scheidslijnen overstijgen. Inclusie betekent ook dat wij actief werken aan de emancipatie van groepen in de samenleving die om allerlei redenen achterblijven. Emancipatie, volledige ontplooiing van ieder individu, is meer dan alleen een principe, het moet actief worden ondersteund en bevochten. J V W L

Nieuwe democratische instrumenten

We denken na over nieuwe democratische instrumenten en sluiten tegelijkertijd aan bij bestaande manieren om steeds meer groepen bewoners bij besluitvorming te betrekken, zoals een burgerpanel van gelote bewoners uit Nieuw-West, buurtplatformrecht, buurtbudgetten, *right to challenge* of referenda. Ook de stadsdeelcommissie speelt een cruciale rol, met netwerk en kennis van wat er speelt in de buurten en wijken van Nieuw-West.

Veiligheid

Verbonden en veilig zijn

1 Waardeperspectief

Hoe zou het moeten zijn?

In Nieuw-West zijn bewoners en bezoekers veilig. Iedereen kan er dus veilig zijn, leven en opgroeien, zowel binnenshuis als daarbuiten. Veiligheid is hier een fundament waar iedereen elke dag aan bijdraagt. Als bewoners en professionals in Nieuw-West voelen we ons beschermd en geborgen en zijn dat ook. Wanneer we op straat lopen, in onze eigen woonomgeving, maar ook digitaal. We kunnen daarbij rekenen op een integere en acterende overheid (die ook oog heeft voor objectieve en verborgen onveiligheid), goed toegeruste instanties en op elkaar. We voelen ons dus niet alleen persoonlijk veilig, maar creëren ook zelf veiligheid en vertrouwen op onze omgeving. Dit creëert nieuwe netwerken van dragers die aan veiligheid in wijken werken. Als bewoners en professionals voelen we ons hierdoor verbonden en veerkrachtig, vrij en verdraagzaam. Wanneer we veilig zijn en ons veilig voelen, kunnen we ons hechten aan wie wij zelf zijn en aan onze (sociale) omgeving. We zijn vaker in staat open te zijn over problemen, zijn in staat om met tegenslagen om te gaan in onze (online) leefwereld en kunnen daardoor vaker oog hebben voor anderen. We weten immers dat mensen zich veiliger voelen wanneer zij met elkaar verbonden zijn. Dan nemen de veerkracht en verdraagzaamheid toe en kunnen we als individu, community en wijk ook omgaan met tegenslagen, zonder dat dit meteen ons gevoel van onveiligheid drastisch aantast.

De ervaring van veiligheid is een persoonlijke en geen constante. Het hangt af van het eigen gevoel, de waarneming van de wereld en wat we meemaken of hebben meegemaakt. Factoren die hier invloed op hebben zijn onder anderen: een veilige thuisbasis met warmte en zorg, een fijne omgeving om in op te groeien en je te ontplooien, een solide sociaaleconomische basis (bestaanszekerheid) en mentale en fysieke gezondheid. Datzelfde samenspel van factoren geldt ook voor onveilig gedrag. Er zijn vaak allerlei aanleidingen waarom personen dit gedrag laten zien, zoals een onveilige thuissituatie, traumatische ervaringen (in de jeugd) en zorgen op het gebied van financiën. Hoewel de ervaring van veiligheid persoonlijk is, is deze gebaseerd op collectieve normen, die we met elkaar creëren. Die normen dragen we met elkaar uit en we reageren adequaat op afwijking daarvan. Daarbij zijn veiligheid creëren en onveiligheid bestrijden twee kanten van dezelfde medaille, wat een samenspel betekent van diverse activiteiten op beide gebieden. Veiligheid is geen eindtoestand waarin men zich kan bevinden. Er is altijd een verlangen naar veiligheid. De waarborg van ‘altijd veilig zijn’ kan echter nooit worden gegeven. Het vraagt daarom van eenieder een alertheid waarin we met een coalitie van partijen steeds blijven onderzoeken wat de voorwaarden zijn om veiligheid te creëren en wat de oorzaken zijn van onveiligheid en crimineel gedrag, zodat we daarop kunnen acteren.

2 Analyse

Hoe is het?

Veiligheid over grenzen heen

De context van Nieuw-West is niet los te zien van Amsterdam en de (inter)nationale wereld. De internationale criminaliteit, zoals de internationale drugshandel, heeft ook zijn effecten in Amsterdam en daarmee ook in Nieuw-West. Amsterdam is een marktplaats voor

nationale en internationale drugshandel. Amsterdamse criminelen spelen een belangrijke rol bij de organisatie van (inter)nationale distributie en in de financiële stromen die daarmee worden gegenereerd[4]. Daarbij is de boven- en onderwereld met elkaar verweven. Drugshandel en allerhande criminele activiteiten die dit mogelijk maken, zoals vervoeren, verkopen, stelen van motorvoertuigen, opslag van geld, wapens en drugs, zien we terug in Amsterdam Nieuw-West. Lokaal handelen, hangt dus samen met een bredere context.

Polarisatie en zichtbare gedragen normen

In een internationale wereld is de sterke identiteit van Nieuw-West een belangrijke basis. Dat vereist verbondenheid en met elkaar gecreëerde en gedragen normen, waar iedereen trots op is en die iedereen wil uitdragen en bewaken. Op dit moment is deze collectief gedragen norm fragiel en in veel gevallen vervaagd of niet aanwezig.[5] In Nieuw-West is het verlangen naar (meer) verbinding met elkaar groot. Dit blijkt ook uit het grote aantal initiatieven om met elkaar activiteiten te ontplooien. Soms is er in een te groot deel van het gebied ook sprake van polarisatie. Polarisatie tussen bewoners onderling, tussen communities, maar ook tussen bewoners en instanties. Het maakt dat bewoners en communities zich terugtrekken en dat we van elkaar verwijderd raken. Het gevoel dat instanties en bedrijven meer zonder bewoners doen dan voor en met hen, voedt wantrouwen. Het effect is dat meer mensen de collectieve normen overschrijden. Schaamtecultuur is hierin een katalysator. Er is veel sprake van angst en geslotenheid naar elkaar, waardoor de norm is om het juist niet te vertellen als het niet goed gaat in je eigen leven. Wij stellen als samenleving gedragsnormen en verbinden daar acties aan die maken dat deze normen zichtbaar zijn, blijven en worden nageleefd. Gebrek aan zichtbare en gedragen normen in combinatie met een gebrek aan vertrouwen in en verbinding met de leefomgeving, veroorzaakt een neerwaartse spiraal. Mensen vertrouwen niet meer op de aanwezigheid van elkaar en van instanties op het moment dat er iets aan de hand is. Het ‘er zijn’, staat onder druk. Dit geldt voor de fysieke, maar ook voor de online omgeving.

Veilig zijn en voelen is geen vanzelfsprekendheid

Er zijn te weinig bakens, die veiligheid creëren, dragen en bewaken, die vast en altijd aanwezig (kunnen) zijn in de wijk en die daarin worden ondersteund en beschermd. Er is tevens een ingewikkelde en soms niet-transparante wereld gevormd waarin regels en bureaucratie snel en adequaat handelen door de juiste persoon/partij in de weg staan. Het vormen van duurzame wijknetwerken wordt bemoeilijkt, waarin bewoners en professionals samenwerken. Er is veel wantrouwen, naar elkaar, naar instanties en of het wel goed komt met het eigen leven. Er is sprake van een onveiligheidsgevoel in veel wijken, onder veel bewoners, ondernemers, professionals en mensen die hun nek uitsteken voor de veiligheid van zichzelf of anderen. Deze laatsten voelen zich vaak niet gehoord, niet ondersteund en ervaren (niet bij uitzondering) ook problemen in hun eigen omgeving waarbij geen ondersteuning is. We komen in een negatieve spiraal terecht, omdat we niet meer durven en kunnen acteren. Daardoor neemt de verbondenheid af en groeien de problemen. Vaak zijn we, soms noodgedwongen, bezig met het hier en nu en het acteren op incidenten. Het overvalt ons soms en slurpt veel energie en (mens)kracht op, terwijl duurzaam investeren er dan bij inschiet. Het maakt ook dat we als organisaties niet altijd wendbaar zijn. Daarmee doen we in Nieuw-West onze eigen leefomgeving en toekomst geweld aan. En dat accepteren we niet langer. Het is geen optie om niets te doen, we zullen dit met elkaar moeten doorbreken.

Criminaliteit biedt een alternatief sociaal verband

Ondanks alle inspanningen slagen we er niet in te voorkomen dat er te veel jongeren in de criminaliteit terechtkomen en dat criminele verbanden actief en effectief zijn in wijken. Criminaliteit blijft helaas een sterk merk. Het is ons nog niet gelukt om verharding tegen te gaan. Ook op latere leeftijd beginnen criminele carrières of gaan criminele carrières door.

4: Pieter Tops en Jan Tromp, *De Achterkant van Amsterdam*, juni 2019
5: Zo blijkt ook uit de eerdere analyse die is gemaakt. Analyse opgaven Nieuw-West, voorbereiding Masterplan (januari 2022), p26

Waarden als verbondenheid, geborgenheid en bestaanszekerheid (factoren die hierboven zijn benoemd als bijdragend aan het gevoel van veiligheid) gelden vaak ook in criminele verbanden. Jongeren voelen zich hiertoe aangetrokken als ware dit verband een familie-functie voor hen heeft en door gebrek aan perspectief ervaren zij dit te vaak als een goed alternatief voor de eigen leefsituatie. Eenmaal in die wereld gezogen, komen zij terecht in een hardere realiteit van angst en het gevoel nooit helemaal veilig te zijn. Een weg terug wordt snel moeilijker en moeilijker. Wat bijdraagt aan het 'blijven hangen' in de criminaliteit, is het ontbreken van lonkend perspectief om een andere keuze te maken en daar de (mentale) ondersteuning bij te krijgen uit de eigen omgeving en van professionals die bij hen past. Ondanks alle inspanningen is het nog niet gelukt om een werkend, blijvend, flexibel netwerk van diverse bakens (expertises) nabij te organiseren die de functie van een 'derde familie[6]' vervullen; een positief verband waar bestaanszekerheid wordt geboden, er veiligheid, liefde en ondersteuning is.

Passende consequenties

De mate waarin men passende consequenties ervaart van ongewenst gedrag is klein. Dit gaat hand in hand met de (fragiele) basis die er nu is van dragers van veiligheid in de wijken, de beschikbaarheid en bemensing bij (hulp)diensten. Ook interventies achter de voordeur laten lang op zich wachten. Met als gevolg dat mensen weinig vertrouwen hebben om hulp te zoeken of bereid zijn om meldingen te doen, wat interventies uiteraard bemoeilijkt. Dat is ernstig gezien het leed van de slachtoffers én het feit dat geweld achter de voordeur één van de grootste voorspellers is voor crimineel gedrag later. Daarbij geldt ook dat er niet altijd perspectief is dat motiveert om iets anders te willen en te doen.

Kracht

Gelukkig kunnen we ook (voort)bouwen op energie en activiteiten van bewoners, ondernemers, professionals en instanties in Nieuw-West. Er is, naast problematiek die werken aan veiligheid bemoeilijkt, ook sprake van hechte communities en bevlogen, slimme, effectieve bewoners en professionals. We waarderen de plekken waar veiligheid al werkt en de mensen die hun nek uitsteken waar het nodig is, bijvoorbeeld bij onrust en incidenten. Daarbij blijven we leren van de acties, van wat er werkt en wat niet. Er is urgentiebesef om het écht anders te gaan doen, waarbij we weten dat verandering ook pijn doet en dat we elkaar nodig hebben om de verandering in gang te zetten, helemaal op een spannend en complex samenhangend domein als veiligheid.

3 Opgaven

Wat is er nodig?

Veiligheid maken we samen. Dat maakt dat de bewoner, de ondernemer, instanties en professionals van Nieuw-West geen consument zijn, maar mede-maker. Het vraagt dat we met elkaar aandacht, snelle zorg en hulp bieden daar waar het nodig is en dat we adequaat en zorgvuldig acteren op onveilige situaties. Er is een integer transparante overheid die acteert op objectieve en (onzichtbare) onveiligheid. Uiteraard is iedereen dat vanuit zijn/haar eigen kunnen, taak en rol. Veiligheid creëren en onveiligheid bestrijden beperkt zich ook niet tot het 'probleem' gebied. Samen maken we Nieuw-West en zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor een gedragen systeem van normen en waarden voor heel Nieuw-West.

Er zijn (her)nieuw(d)e netwerken nodig rondom veiligheid creëren en onveiligheid bestrijden, waarin datgene wat de bewoner signaleert, ervaart en nodig heeft, een centrale plek heeft. Het vraagt een constant onderzoeken naar wat de oorzaken zijn van gedrag. Niet zelden zal de bron van onveilig handelen liggen in gebrek in bestaanszekerheid of in een

6: De term 'derde familie' wordt onder anderen gebruikt Jan Dirk De Jong en Pieter Tops

onveilige thuissituatie. Om veilig te zijn en je veilig te voelen, waarbij de juiste condities zijn gecreëerd waarin bewoners, ondernemers, professionals en instanties elkaar snel vinden en snel kunnen acteren waar nodig. Als we onveiligheid ervaren is er ruimte en openheid nodig om onze ervaringen en eventuele trauma's te verwerken en te transformeren naar positieve kracht door middel van andere ervaringen en nieuwe netwerken. Dat betekent ook dat we snel, nabij en adequaat moeten handelen bij signalen van onveiligheid of bij normoverschrijdend gedrag. Dat de keuze voor crimineel gedrag onaantrekkelijk is en dat de keuze om uit de criminaliteit te stappen altijd mogelijk moet zijn en wel aantrekkelijk is.

Er zijn ook nieuwe netwerken waarmee mensen (en specifiek jongeren) zich verbonden voelen en die een positieve (draag)kracht hebben. Wellicht is er sprake van een volgtijdelijkheid om dit te ontwikkelen en de negatieve spiraal te kunnen doorbreken. Wantrouwen is niet zomaar omgebogen in vertrouwen en soms zal de draagkracht van bewoners moeten worden versterkt voordat zij überhaupt ruimte hebben om zich verbonden te voelen en te kunnen acteren (in netwerken). Daarom is het nodig dat we dit vanuit het toekomstbeeld gaan vormgeven.

Uit bovenstaande volgen drie hoofdopgaven, uitgewerkt in een aantal deelopgaven. De onderstaande opsomming geeft geen volgorde aan. De opgaven zijn evenwaardig, volgen soms op elkaar, maar er wordt veelal tegelijkertijd aan gewerkt.

1 Verbondenheid, veerkracht en verdraagzaamheid

Verbondenheid, veerkracht en verdraagzaamheid van en tussen mensen, communities, wijken en instanties herstellen, ontwikkelen en waarderen. De neerwaartse spiraal van een gedragen norm wordt omgebouwd naar een opwaartse.

Openheid en betrouwbaarheid

We ondersteunen bewoners, ondernemers en organisaties die verbondenheid creëren en stimuleren. We stimuleren en beschermen bewoners die een baken zijn voor zorg en veiligheid in buurten, zodat er stevige wendbare communities kunnen ontstaan. We leren daarbij van plekken en personen die dit al doen in Nieuw-West. We zorgen dat onze houding en communicatie open en betrouwbaar zijn. Dat wekt vertrouwen en draagt bij aan hoe we met elkaar willen omgaan. Dat vraagt bijvoorbeeld om open communicatie, ook wanneer dat lastig en spannend is. Alleen dan kunnen we toegroeien naar het zijn van evenwaardige partners.

Na een ingrijpende gebeurtenis in een community of wijk, moeten we direct met elkaar (bewoners, ondernemers, professionals) in gesprek. In de gesprekken die we voeren zijn we cultureel sensitief en creëren we vertrouwen en verbinding door te bouwen aan een gemeenschappelijke basis (interculturele communicatie). Ook richten we aandacht op (omgaan met) triggers en (het ontstaan van) trauma's en schaamte. J V D L

Omgaan met tegenslag en trauma

Om verbonden, veerkrachtig en verdraagzaam te zijn, moeten we kunnen omgaan met eigen triggers en ervaringen en eventuele trauma's verwerken. Dit vraagt erkenning dat, naast die individuele verwerking, het ook van belang is als collectief, community of wijk trauma's te laten helen. Traumaverwerking moet dan ook snel en dichtbij worden georganiseerd. Zo wordt het verhaal van Nieuw-West geschreven naar de toekomst, waarin nieuwe (positieve) ervaringen de centrale plek innemen.

D Eigenaarschap, inclusie en democratie
V Veiligheid
W Werk en bestaanszekerheid
L Wonen en leefomgeving
J Kansen voor de jeugd

2 Criminele gedragingen drastisch verminderen

Criminele gedragingen en de kans om in de criminaliteit te raken drastisch verminderen en tegelijkertijd de mogelijkheid bieden om uit de criminaliteit te stappen. We werken herstelgericht. Dat zorgt voor de motivatie om te kunnen kiezen voor een andere manier van leven. Er is een lonkend perspectief.

Een veilige plek

We zorgen dat ieder huis in Nieuw-West een veilige plek achter de voordeur is[7] en dat er voldoende veilige plekken zijn in de wijken, nabij en toegankelijk voor iedereen. Deze veilige plekken worden gesmeed door netwerken van bewoners, ondernemers en experts. Dit kan een 'derde familie'[8]-gevoel geven, wat heel belangrijk is om veiligheid en perspectief te voelen. Netwerken organiseren wordt een aparte interventie in het sociale, zorg- en veiligheidsdomein. J V D L

Actief doorbreken van criminele context

Met 'criminele context' bedoelen we intergenerationele criminaliteit, netwerken en carrières. Daarbij gaat het ook om het voorkomen ervan. Het is nodig (en al gaande) dat we nieuwe methodes ontwikkelen om contextgericht en systeemgericht hechte, in zichzelf versterkende, destructieve (criminele) verbanden te doorbreken. Dat vraagt een actieve combinatie van veiligheidsinstrumentarium, zorg, welzijn, wonen, samen met bewoners en ondernemers. Zowel criminele paden dwarsbomen als het bieden van kansen zijn hier onderdeel van. We onderzoeken steeds wat de oorzaken zijn van onveilig gedrag, dit is namelijk vaak een effect van bijvoorbeeld gebrekkige bestaanszekerheid of een onveilige thuissituatie. Een wenkend perspectief is hierbij essentieel. We onderzoeken of in dit verband lokale veiligheid- en zorgverbanden vormgegeven kunnen worden, gebruikmakend van de ervaring die er nu al is in de stad. Ons uitgangspunt hierbij is dat we integraal werken verder ontwikkelen tot een werkwijze waarin professionals zich écht tussen alle organisaties kunnen bewegen en organiseren. Waar nodig moeten we hiervoor ook ruimte maken in wet- en (privacy)regelgeving.[9]

De criminele context beperkt zich niet tot de offline-wereld. Ook de online-wereld van Nieuw-West (en daarbuiten) is een leefgebied, in nog steeds toenemende mate. De ambitie is om op eenzelfde manier te organiseren als in de offline-wereld. Hoe organiseren we daarin dezelfde functies als in de 'reguliere' wereld, zoals zorg, hulp, veiligheid en ogen en oren? J D W L

Doorbreken van fysieke wijkstructuren die criminaliteit faciliteren

De fysieke ruimte kan grensoverschrijdend gedrag stimuleren, zoals een gunstige ligging van woningen en garages voor criminele activiteiten (zoals het opslaan, verhandelen of verspreiden van wapens en drugs) of straten die uitnodigen tot te hard rijden. Daarom moeten we de inrichting van de fysieke ruimte waar mogelijk aanpassen. Niet alleen om criminaliteit te ontmoedigen, maar meer nog om te zorgen dat de leefomgeving, bewoning en bedrijvigheid juist bijdragen aan het gevoel van verbondenheid en dat we de collectieve normen hierin herkennen. W

Herstelgericht werken, dichtbij en snel

Herstelgericht werken moet niet beperkt zijn tot de justitiële keten, maar worden gedragen door de gehele samenleving. Communities en partners in de wijken, zoals ondernemers, spelen hierin een actieve rol. We moeten nieuwe netwerken in de wijk organiseren, die cohesie versterken en medemenselijkheid bevorderen. Niet vanuit risicoperspectief ('je bent potentieel dader of slachtoffer'), maar door deze professionals 'slimmer' te maken, met kennis om bij eerste signalen (bijvoorbeeld kwetsuren en fracturen) de juiste aandacht

7: De reeds ingezette doorbraak in 2022: *doorbreken van geweld achter de voordeur* blijft bestaan
8: Jan Dirk de Jong 2022
9: De reeds ingezette doorbraak in 2022: *doorbreken misdaadcarrières in de Wildemanbuurt* blijft bestaan.

D Eigenaarschap, inclusie en democratie
V Veiligheid
W Werk en bestaanszekerheid
L Wonen en leefomgeving
J Kansen voor de jeugd

en zorg te kunnen bieden. Uitgangspunt hierbij is dat professionals zelf bepalen wat de juiste zorg en aandacht is en de ruimte hebben om die te bieden. Een voorbeeld hiervan is om het netwerk van 'credible messengers' in Nieuw-West te versterken en te vergroten. Iedere dag kun je een andere keuze maken. Met dit motto moeten we het verlangen naar criminaliteit ombuigen naar een andere toekomst. We gaan nieuwe methodes (gebaseerd op ervaring) gebruiken, waarbij snel en dichtbij gehandeld wordt bij eerste zorgsignalen, (on)veiligheid en welzijn. Experts, professionals en informele partijen en personen werken samen in teams vanuit eenzelfde perspectief en gelijkwaardigheid, zijn multi-inzetbaar en gelijkwaardig.

Herstelgericht werken moet ook in gevangenissen het uitgangspunt zijn. Om participatie en een menswaardige bijdrage van gedetineerden mogelijk te maken, moeten we samenwerking versterken met bedrijven, scholen en instituties. J D L

3 Adequaat, proportioneel en zorgvuldig

Adequaat, proportioneel en zorgvuldig met elkaar reageren op onveilige situaties, steeds blijven onderzoeken wat er nodig is nu en in de toekomst.

Schaarste van personeel is de komende jaren aan de orde

Om er te kunnen zijn, voorzien, doorzien en acteren op onveiligheid is bemensing in het veiligheidsdomein nodig. Ongelijk investeren in bemensing van politie, OM, handhaving & BOA's, rechtbank, reclassering, Raad voor de Kinderbescherming enzovoort, zal noodzakelijk zijn. Professionals in het domein van veiligheid (en zorg) zijn hard nodig om de boel op orde te krijgen en al helemaal om de structurele weg omhoog te vinden. Dit geldt ook voor andere domeinen. J W L

Tegelijkertijd moet er worden verbreed. Dat vraagt om een andere kijk op capaciteit, inzet en wie wat, wanneer en hoe kan bijdragen. Welke andere groepen en personen kunnen mededragers zijn in Nieuw-West? Zijn de momenten die capaciteit vragen te spreiden? Is de manier waarop we handelen wel de meest slimme? Kunnen we daar winst in behalen? Er is speciaal aandacht voor waar bewoners eigenaar willen en kunnen zijn van (deel) oplossingen.

Structurele innovatie

Het vereist vooruitzien om slim en passend te kunnen blijven acteren op de oorzaken van onveiligheid en het creëren van veiligheid. Het vereist een constant onderzoeken (denken en doen) op het gebied (sociale) innovatie, maar ook het onderzoeken van nieuwe technologie en veiligheid voor de komende twintig jaar. Niet alleen de inzichten en ideeën zijn nodig, ook de mensen (capaciteit) om dit vorm te geven. Deze kunnen ook (juist) uit andere domeinen komen dan veiligheid. Deze groep richt zich op nieuwe thema's die in de toekomst gaan spelen en effect hebben op onze veiligheid, zoals de manier van organiseren van veiligheid, of bestrijden van toekomstige onveiligheid zoals ID-fraude en online criminaliteit.

Werk en bestaanszekerheid

Ongelijk investeren in gelijke kansen

1 Waardeperspectief

Hoe zou het moeten zijn?

Nieuw-West kent een democratische economie, waarin de belangen, behoeften, wensen en dromen van bewoners voorop staan. Zo veel mogelijk eigenaarschap van die bewoners en hun gemeenschappen over alle noodzakelijke (sociale, fysieke, economische, financiële en maatschappelijke) middelen zorgt voor een rechtvaardige verdeling van welvaart en welzijn. Wederkerigheid, solidariteit en samenwerking staan centraal. Dit draagt bij aan bestaanszekerheid voor iedereen -in de eerste plaats werk en voldoende inkomen- en maakt dat alle mensen kunnen voorzien in de basisbehoeften om een waardig en zinvol leven te leiden. Voorbeelden van die basisbehoeften zijn: zorg, water, energie, voedsel, onderwijs, huisvesting, publieke ruimte, openbaar vervoer en infrastructuur. Maar ook minder tastbare behoeften, zoals mentale gezondheid, leven in plaats van overleven en grip op het eigen leven.

In deze democratische economie is de burger niet alleen consument, maar ook medewerker, werkgever of producent. Werk heeft meer waarde dan alleen het materieel inkomen; het draagt bij aan persoonlijke ontwikkeling en individuele eigenwaarde, maar ook aan de gemeenschap. Werk loont in Nieuw-West. Door goed werk kunnen mensen voorzien in de essentiële behoeften, een zinvol bestaan opbouwen en sociale relaties aangaan. Werk is in dit verband een breder begrip dan ‘betaald’ werk. Werkgevers voelen zich verbonden met de omgeving en nemen daarin hun verantwoordelijkheid. Het is voor bedrijven aantrekkelijk om te investeren in dit gebied.

2 Analyse

Hoe is het?

Nieuw-West ligt tussen de grootschalige bedrijvigheid van het Westelijk Havengebied/ Westpoort, Schiphol en de Zuidas in en kent ook zelf vele bedrijven en instellingen die werk bieden. Er wonen tienduizenden werkende mensen en vele duizenden die *willen en kunnen* werken, maar niettemin geen werk *hebben.*

Global city

Amsterdam is een ‘global city’. Haar economie is wereldwijd vertakt en verankerd. Dat genereert grote rendementen. Helaas komt dat geld niet in gelijke mate ten goede aan alle Amsterdammers en heeft het bovendien veel negatieve effecten zoals hoge huizenprijzen en klimaatschade. Grote groepen kunnen niet deelnemen en niet meeprofiteren. De ongelijkheid groeit in de stad. Deze tweedeling uit zich ook in een ruimtelijke scheiding: tussen de rijke delen van de stad en stadsdelen als Nieuw-West, en ook binnen Nieuw-West.

Groeiende ongelijkheid

In Nieuw-West concentreert zich een groeiende groep bewoners die niet mee kan komen. Vaak (maar niet alleen) mensen van kleur en met een migratieachtergrond. Mensen zonder vaste banen of met meerdere laagbetaalde banen, mensen die werken in de informele economie, seizoenarbeiders uit bijvoorbeeld Oost-Europa, en ongedocumenteerden uit bijvoorbeeld de Filipijnen of Brazilië die werken in de schoonmaak. Nieuw-West kent relatief veel werkende armen en een fenomeen als energiearmoede is een groeiend probleem.

Bovendien is er hoge werkloosheid, een hoog aandeel minimahuishoudens en een hoog aandeel zzp'ers met werkonzekerheid. Ook zijn er relatief veel laaggeletterden. Deze ongelijkheid werkt door naar volgende generaties. Armoede reproduceert en versterkt zichzelf door generaties heen. De afgelopen decennia zijn de verschillen in kansen en uitkomsten tussen mensen vergroot. Kinderen uit Nieuw-West betreden vaker de arbeidsmarkt met een korte en/of praktijkopleiding, die gemiddeld minder werk- en bestaanszekerheid biedt dan een theoretische opleiding.

Talent

Er bestaat een mismatch tussen het grote arbeidspotentieel in Nieuw-West en wat werkgevers vragen of wat de economie nodig heeft. Er is veel 'verborgen arbeidspotentieel' dat de tekorten in de essentiële of vitale sectoren van de economie zou kunnen verkleinen. De aansluiting van jongeren -zowel praktisch als theoretisch geschoolden- op de arbeidsmarkt en stages kan beter. Dit komt mede doordat opleidingen niet altijd goed aansluiten op de vraag van huidige en toekomstige banen. Ook door institutioneel racisme komen veel bewoners in Nieuw-West minder goed aan een baan. Dit alles neemt niet weg dat er veel 'ondernemend talent' is in Nieuw-West. Er is grote weerbaarheid, creativiteit en veerkracht, mede door het opgroeien zonder 'zeven vinkjes'. Maar de barrières om dit tot bloei te laten komen zijn groot; gebrek aan netwerk, discriminatie, de juiste opleiding, en financieringsmogelijkheden spelen daarbij een rol. Bovendien is werk vaak niet lonend door armoedeval en lage minimumlonen[10].

Andere economie

Kortom; de huidige 'global economy' draagt onvoldoende bij aan de bestaanszekerheid en ontwikkelingskansen van grote groepen bewoners in Nieuw-West. Het is tijd om in Nieuw-West een andere economie te ontwikkelen, die beter weet te profiteren van en meer aansluiting vindt bij de economische rendementen in de stad en de regio, en te zorgen dat alle bewoners in Nieuw-West zinvol aan het werk zijn.

3 Opgaven

Wat is er nodig?

Bestaanszekerheid voor iedereen

Het bieden van bestaanszekerheid is één van onze meest fundamentele opgaven. We hebben als doel dat alle bewoners in Nieuw-West in 2040 aan het werk zijn in voldoende betaalde banen en dat kinderen in dat perspectief opgroeien. Dat vraagt om sociaaleconomische structuren die passen bij de behoeften, dromen en belangen van alle bewoners van Nieuw-West en hen zoveel mogelijk (gezamenlijk) eigenaarschap biedt over economische middelen. Deze democratische economie, geven wij de komende jaren vorm, onder meer op basis van de principes van *Community Wealth Building,* en andere werkwijzen die we gezamenlijk gaan ontdekken. J V D L

Bestaanszekerheid betekent ook ervoor zorgen dat werk loont. Veel alliantiepartners zijn ook (lokale) werkgevers en in die positie zijn we bereid om de arbeid en inzet van bewoners voldoende te belonen, zodat zij hiermee boven het bestaansminimum kunnen uitkomen. J V D L

Inkomenszekerheid garanderen

We zien in Nieuw-West dat een relatief groot aantal inwoners niet zeker is van een toereikend inkomen. Basisbehoeften (zoals gezond eten, medicatie/zorg, energiebesparing) moeten voor alle inwoners toegankelijk en betaalbaar zijn. Het landelijk sociale

10: *Samen Nieuw-West. Waarom een Masterplan? Een analyse van Nieuw-West,* januari 2022

D Eigenaarschap, inclusie en democratie
V Veiligheid
W Werk en bestaanszekerheid
L Wonen en leefomgeving
J Kansen voor de jeugd

zekerheidsstelsel biedt ook lang niet altijd voldoende ondersteuningsmogelijkheden. Dit vraagt van ons om alle stadsdeelbewoners actief bij te staan om inkomensonzekerheden te ondervangen.

Essentiële sectoren centraal

Dat behoeften van bewoners meer centraal komen te staan, betekent ook dat de essentiële of vitale sectoren van de economie – die voorzien in de basisbehoeften van bewoners – voorrang moeten krijgen. Wanneer bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden de lokale economie centraal stellen en stimuleren, komen deze economische activiteiten meer direct ten goede aan de bewoners.

We geven het werk in de essentiële of vitale beroepen prioriteit door verhoging van de financiële en immateriële waardering (zoals status), voorrang in de toewijzing van woningen en de voorrang in wet- en regelgeving, zoals investeringsbeleid van zowel overheden als maatschappelijke instituties. Werk in de huishouding, informele zorg, vrijwilligerswerk en andere niet-financieel beloonde activiteiten die van groot nut zijn voor de gemeenschap, moet waardering krijgen en een passende vorm van beloning. J L

Meerwaarde landt in leefwereld

We investeren in de gemeenschappelijke welvaart in Nieuw-West. Een zo groot mogelijk deel van de in het gebied gegenereerde economische meerwaarde moet ook weer landen in de leefwereld. Dat betekent dat wij zoveel mogelijk lokaal gaan inkopen en wij dat uitgangspunt elke keer dat er nieuwe (raam)contracten worden afgesloten, expliciet naleven. Bij voorkeur in werknemers- of wijkcoöperatieven maar ook bij kleine lokale ondernemingen. Wij helpen de opzet van zulke coöperatieven en faciliteren bijvoorbeeld door het beschikbaar stellen van betaalbaar vastgoed, expertise en financiering/krediet. We experimenteren met bestaande en nieuwe manieren om de lokale circulatie van geld te stimuleren en conditioneren.
Zo versterken we de lokale economie en vergroten we de sociale samenhang. D L

Wij zetten op wijk- of gebiedsniveau ‘micro-allianties’ op van publieke en maatschappelijke organisaties, bedrijven en bewoners(organisaties) die zich actief committeren aan het betreffende gebied. In deze netwerken, waarin de behoeften van de bewoners centraal staan, organiseren wij de voortgang in de opgaven. J V D L

Nabijheid en begeleiding

Wij moeten zorgen dat werk zoveel mogelijk beschikbaar is in de nabijheid (in de wijk) voor wie dat nodig heeft. Bovendien hebben we het doel om te zorgen dat alle bewoners die dat willen en nodig hebben goede (één op één) werkbegeleiding krijgen, zonder daarbij last te hebben van de verkokering in de instituties. We stimuleren het opzetten van wijkbedrijven en leerwerkbedrijven. Werkgevers bieden hun werk waar mogelijk dus nabij en met begeleiding aan. J V D L

Coöperatieven bouwen

Wij creëren meer gezamenlijk eigenaarschap door onder andere actief te bouwen aan werknemers- en wijkcoöperatieven. Enerzijds door behoeften bij grote ‘ankerinstituties’ te inventariseren, anderzijds door te investeren en juridische, administratieve en andersoortige expertise te leveren. Ook brengen we potentiële medewerkers bij elkaar en bieden de benodigde opleidingen. Waar nodig en technisch/juridisch mogelijk passen we regelgeving aan, al dan niet via de mogelijkheid van het NPLV om daar tijdelijk mee te experimenteren. De alliantiepartners bieden actief ondersteuning bij het opzetten van coöperatieve buurtbedrijven. Dit kan bijvoorbeeld door vastgoed, administratieve ondersteuning, expertise en menskracht ter beschikking te stellen via de micro-allianties en door leer-/werkplekken aan te bieden.

D Eigenaarschap, inclusie en democratie
V Veiligheid
W Werk en bestaanszekerheid
L Wonen en leefomgeving
J Kansen voor de jeugd

Bewoners moeten zelf de mogelijkheden krijgen en gestimuleerd en ondersteund worden om hun eigen (coöperatieve) bedrijven op te zetten en in Nieuw-West een netwerk van bedrijven op te zetten die voorzien in de essentiële behoeften. Denk aan een supermarkt, zorgcoöperatie (bijvoorbeeld: thuiszorg/informele zorg, ouderenzorg), kinderopvang, jongerenwerk, energiecoöperatie, lokale voedselproductie, circulaire hubs, duurzaamheidsbanen (isolatie van huizen), groenbeheer, locatiebeheer, transport. Bestaande (grote) bedrijven, instellingen en overheden staan hen waar mogelijk bij zich zo te ontwikkelen dat ze aan de vraag kunnen voldoen. Ook verklaren zij zich bereid om zoveel mogelijk in te kopen/af te nemen bij deze bewonersbedrijven en langjarige contracten aan te gaan om in hun vraag te voorzien. J V D L

Leefwereld centraal

In het organiseren van en functioneren in deze economie zijn de gemeente en andere (semi)publieke instituties, ondernemers en bedrijven in de eerste plaats ‘facilitators’ die bovenstaande opgaven kunnen en willen helpen bereiken. Het is nodig dat zij de kerndoelen van hun organisaties met deze focus verbreden en er trots op zijn dat zij bijdragen aan de lokale bestaanszekerheid, aan werk, ontwikkeling en geluk van de bewoners in Nieuw-West. Overheden moeten bewoners en bewonerscollectieven zo veel mogelijk betrekken en waar mogelijk samenwerken bij het uitvoeren van de publieke taken. Dat vraagt een lobby voor een andere inrichting van beleid en regelgeving, bijvoorbeeld rond aanbestedingen. Denk hierbij aan het invoeren van uitdaagrecht[11]. J V D W L

Door het bestaan van een florerende lokale democratische economie en door het bestaan van de zekerheid van werk en inkomen, is het krijgen van schulden straks geen regel meer, maar een grote uitzondering. Een schuldenvrij Nieuw-West is het doel. Om mensen een goede startpositie op de arbeidsmarkt te bieden, moeten gegroeide achterstanden en misstanden, zoals schulden, eerst worden weggewerkt. Daarbij is het overnemen van schulden een serieuze optie, zeker wanneer het alternatief alleen maar meer kost. J V

Naar een andere economie

Een andere, meer duurzame economie veronderstelt dat we streven naar veel kortere (voedsel, handels- en productie-)ketens. Dat betekent minder focus op globalisering en versterking van de lokale bedrijvigheid. Daarbij moeten we ons vanzelfsprekend niet beperken tot de economie van het stadsdeel. Voor een ‘andere economie’ in Nieuw-West is een goede samenhang met stad en regio van groot belang. De grotere economie is als een bloedsomloop, die zorgt voor voldoende toevoer zodat de lokale economie ook echt kan groeien. Een sterke relatie met de (directe) omgeving is cruciaal voor toekomstige successen en biedt uitstekende kansen voor de lokale economie. Ruimte voor werkgelegenheid en focus op het economisch vestigingsklimaat voor duurzame bedrijven vormen hiervoor een belangrijke basis.

In die (regionale) economie speelt het midden- en kleinbedrijf een grote rol, naast grote werkgevers als Schiphol en bedrijven in de haven van Amsterdam. Daar is veel werkgelegenheid. Om dit te borgen en de mogelijkheden tot werk te vergroten is een evenwaardige samenwerking nodig tussen publieke en maatschappelijke partijen en het bedrijfsleven in de directe leefomgeving, maar ook met relevante partijen daarbuiten. Dit in nauwe samenspraak met de Amsterdamse werkgevers en relevante werknemersorganisaties. Daarbij betrekken en ondersteunen wij kleine ondernemers, zodat ook zij hun positie kunnen verwerven in deze samenwerking.

11: Bij het Uitdaagrecht (ook wel *Right to Challenge* genoemd) kunnen bewoners e.a. taken van overheden overnemen als zij denken het slimmer, beter, goedkoper of anders te kunnen doen.

Bedrijven en werknemersorganisaties zullen tijdig en nauw worden betrokken bij de verschillende complexe vraagstukken en spelen daarmee een waardevolle rol in toekomstige oplossingsrichtingen. Door lange termijn samenwerkingen aan te gaan ontstaat de basis voor een sterk gecommitteerd bedrijfsleven in Nieuw-West. Dat stelt bedrijven in staat om gezamenlijk en in overleg met werknemersorganisaties, publieke instellingen en opleidingsinstituten te investeren in de lokale economie. Binnen de diverse opgaven wordt er een nadrukkelijke relatie gelegd met de kennis en kunde van het bedrijfsleven, zodat er voldoende ruimte ontstaat om nieuwe oplossingen te implementeren en de slagkracht aanzienlijk te vergroten. Deze aanpak zal leiden tot aansprekende gebiedsgerichte innovaties. Het gevolg is een bloeiende lokale economie waar heel Nieuw-West van profiteert en trots op is.

De mate waarin het economisch systeem voorziet in de essentiële behoeften bepaalt de mate van bestaanszekerheid. We willen daarom dat het (internationale) bedrijfsleven in Nieuw-West en/of waarmee we samenwerken, hieraan zo veel mogelijk bijdraagt. Dit willen we kunnen toetsen en daarom werken we aan een goede monitoring van de (toename van) bestaanszekerheid van de bewoners.

Banenplannen

Naast werkloosheid is er ook een groot tekort aan arbeidspotentieel. Om werk toegankelijk en bereikbaar te maken investeren we -in samenwerking met het bedrijfsleven, werknemersorganisaties en opleidingsinstellingen- in de connectie tussen jongeren en werkgevers in de (directe) omgeving. We gaan er gezamenlijk voor zorgen dat de kennismaking tussen deze groepen verder wordt vormgegeven en uiteindelijk op orde is. Het in kaart brengen van de behoefte van zowel werknemers als werkgevers moet ertoe leiden dat de nadruk komt te liggen op educatie voor de banen van de toekomst, waaronder de energietransitie. Aangezien de behoefte aan goede arbeidskrachten niet zal afnemen, wordt gezamenlijk geïnvesteerd in de kwaliteiten van de bewoners van Nieuw-West, wat ertoe zal leiden dat het enorme potentieel optimaal kan worden benut. De noodzaak om de samenwerking tussen publieke, maatschappelijke en private partijen verder uit te breiden is hierbij groter dan ooit.

Met matchmaking als belangrijk uitgangspunt zetten we met elkaar leer/werktrajecten op. Laaggeletterdheid kan financiële zelfredzaamheid en kansen op de arbeidsmarkt in de weg staan. In opleidingstrajecten moeten we hier extra aandacht aan besteden.

Het is de bedoeling dat het regionale bedrijfsleven zich voor haar inkoop – denk aan schoonmaak, groenvoorziening, catering, allerlei vormen van onderhoud en duurzame investeringen maar ook bijvoorbeeld ICT – meer gaat richten op lokale inkoop in Nieuw-West. Dan ontstaat ook op deze manier meer lokale werkgelegenheid.

Wonen en leefomgeving

Een fijne plek hebben om te wonen en (samen) te leven

"Juist in de ruimte tussen de gebouwen ontmoeten mensen elkaar en groeit een samenleving."

Ianthe Mantingh, architect uit: Floor Miliokowski *Wij zijn de stad*

1 Waardeperspectief

Hoe zou het moeten zijn?

Goede woonruimte is, als basisvoorwaarde om mee te doen in de maatschappij, normaal in Nieuw-West. Elke woning is er goed onderhouden, betaalbaar, duurzaam, groot genoeg en passend bij inkomen, levensfase en achtergrond van de bewoner(s). De woningvoorraad sluit aan bij de behoefte van de (toekomstige) bewoners. Dat betekent diversiteit en maatwerk; stedenbouwers en woningcorporaties bedenken en ontwikkelen steeds samen met bewoners passende woonruimte, waarbij leefomgeving en gevarieerde woningvoorraad elkaar versterken.

Bewoners zijn er trots op dat zij in Nieuw-West wonen en kunnen blijven wonen. Er is ruimte voor mensen om naar een passende woning door te stromen in hun eigen wijk of buurt. Zij voelen zich veilig, thuis en leven er in gezonde omstandigheden. Wonen in Nieuw-West betekent wonen in een sociaal verbonden buurt waar iedereen welkom is, ongeacht inkomen, opleiding, leeftijd, samenstelling van het huishouden of geaardheid. De voorzieningen en de inrichting van de leefomgeving nodigen uit tot ontmoeting, spelen, bewegen, leren en werken. Bewoners voelen zich hierdoor gestimuleerd mee te doen, te groeien en hun leefwereld te vergroten. Veilige en aantrekkelijke loop- en fietsroutes en een fijnmazig, betaalbaar en frequent openbaar vervoer, helpen hierbij.

2 Analyse

Hoe is het?

Dit perspectief staat voor te veel bewoners van Nieuw-West ver af van de realiteit. Hun huidige woonsituatie biedt niet de geborgenheid die nodig is om veilig op te kunnen groeien en zich te ontplooien. Met name in die wijken waarin het grootste deel van de woningvoorraad bestaat uit sociale huurwoningen, staat de veerkracht onder druk. De concentratie van huishoudens in een kwetsbare situatie heeft in deze wijken een negatief effect op de leefbaarheid en veiligheid. Jongeren die hier opgroeien moeten gemiddeld genomen harder werken voor een goede toekomst, dan jongeren die opgroeien in een gemiddelde wijk binnen de ring[12]. Overheid en instanties vinden het uitdagend om bewoners actief te betrekken bij planontwikkeling en buurtinitiatieven. Duurzame contacten met bewoners komen moeilijk van de grond door taalproblemen, een gebrek aan vertrouwen in de overheid en instanties, en het feit dat veel huishoudens in de 'overlevingsmodus' staan.

Wisselende beleidsperspectieven

Het marktdenken was lange tijd dominant op de woningmarkt. In de wijken in Nieuw-West met veel corporatiebezit zijn de gevolgen hiervan voelbaar. Zo nam hier, als gevolg van de landelijke beleidskeuzes om de sociale huursector te beperken tot huisvesting van de laagste inkomens en huishoudens in een kwetsbare situatie, hier de druk op de leefbaarheid toe.

12: Van de twintig Amsterdamse buurten die het slechtst scoren in het buurtanalysemodel liggen er dertien in Nieuw-West en een op de grens Nieuw-West en West (van slechtst naar minder slecht: Buurt 5 Noord, Kolenkitbuurt Noord, Buurt 2, Wildeman, Slotermeer Zuid, Staalmanbuurt, Buurt 5 Zuid, Buurt 4 Oost, Johan Jongkindbuurt, Riekerhaven, Jacob Geelbuurt, Osdorp Midden Noord, Osdorp Midden Zuid, Buurt 3).
In sociaal opzicht scoren al deze buurten slecht (van -35 tot -22)

De herziene Woningwet (2012), waarin het werkveld van de corporaties werd versmald en het accent kwam te liggen op schoon, heel en veilig, maakte dat er minder tijd en geld kwam om te investeren in de leefbaarheid en sociale cohesie in wijken met veel corporatiebezit. In delen van Nieuw-West is er sprake van feitelijk en/of gepercipieerd achterstallig onderhoud. De verhuurderheffing resulteerde erin dat corporaties jarenlang minder konden investeren van de kwaliteit en duurzaamheid van de bestaande woningvoorraad en toevoegen van nieuwbouw. De overheid neemt inmiddels weer regie. Dit biedt corporaties kansen: op nieuwe bouwlocaties, meer aanbod in de middenhuur en ruimte voor een bredere taakopvatting. De sterkere sturing vanuit de overheid betekent ook strengere eisen als het gaat om verduurzaming en onzekerheden over bijvoorbeeld de huurprijsstelling.

Woningvoorraad

Amsterdam bevindt zich in een wooncrisis. De wachttijd voor een sociale huurwoning kan oplopen tot dertien jaar en de doorstroming naar de middenhuur en vrije sector stokt. Vrijkomende woningen zijn voor een groot deel voor de huidige bewoners met een middeninkomen niet betaalbaar en worden in toenemende mate bewoond door bewoners elders uit Amsterdam zonder binding met Nieuw-West. Dit kan onder de juiste voorwaarden positieve effecten hebben. In de praktijk zien we echter dat dit in een deel van de gevallen leidt tot verdringing van de huidige bewoners en een afname van de sociale cohesie in het complex c.q. de buurt. Daarbij vraagt de kwaliteit van de woningvoorraadaandacht. Veel naoorlogse woningen voldoen niet aan eisen op het gebied van duurzaamheid. De stijgende energielasten maken dat bewoners van deze woningen hun energierekening niet meer, of met moeite, kunnen betalen. Voor 2028 moeten corporaties van het rijk alle E, F en G labels hebben weggewerkt, met uitzondering van monumenten en woningen die gesloopt gaan worden.

Partijen werken nu hard om de komende jaren samen de kwaliteit en duurzaamheid van de bestaande woningvoorraad te verbeteren en realiseren extra woningaanbod door verdichting. De vernieuwingsopgave is echter wel afhankelijk van onze partners en besluitvormingsprocessen. We zien tot onze spijt dat juist daar waar we nu willen gaan versnellen, vertraging dreigt te ontstaan door een tekort aan personeel, juridische procedures en een stijging van de bouwkosten

“Mijn kleine broertje van elf woont al zijn hele leven in een bouwput en dat zal voorlopig zo blijven.”

Fouad Lakbir,
cultureel ondernemer

Mismatch in het woonprogramma

We weten dat er in Nieuw-West veel grote woningen zijn in een relatief groene omgeving waarin mensen heerlijk wonen. Er zit echter vaak een mismatch zit tussen deze bestaande woningen en de huishoudens die de woningen bewonen. We analyseren daarom hoe groot deze mismatch nu is, en wat er moet gebeuren om invulling te geven aan het geformuleerde waardeperspectief.

Een uitgebreide analyse hoe groot deze mismatch nu is, en wat er moet gebeuren om invulling te geven aan de geformuleerde waardestelling, wordt momenteel uitgevoerd.
Op basis van ervaring van onze partners weten we echter dat er een mismatch is voor de volgende al in Nieuw-West wonende groepen: (1) grote gezinnen in een te kleine woning, (2) ouderen die niet passend wonen en (3) (een deel van de) thuiswonende jongeren tussen 18-27 jaar die door hun woonsituatie sterk worden belemmerd in hun ontwikkeling.
(4) vitale beroepen (zorg, onderwijs, politie). (5) jonge gezinnen en sociale stijgers.

1 Grote gezinnen in een te kleine woning

Grote gezinnen met weinig bestedingsmogelijkheden zitten vaak hutjemutje in te kleine huizen[13]. Dit betekent dat er sprake is van < 20m^2 woonruimte per persoon. Dit zorgt in sommige gevallen voor een ongezond binnenklimaat door problemen als vocht en schimmel in de woningen. Deze woonsituatie zorgt ook voor stress en in sommige gevallen tot een onveilige situatie.

2 Ouderen

Het woningaanbod sluit vaak ook onvoldoende aan op de behoefte van ouderen. Zij zijn gehecht aan hun buurt en willen er blijven. Zij zijn bereid kleiner te gaan wonen, als de nieuwe woning voldoet aan hun behoeften. In bepaalde culturen is het bijvoorbeeld van belang om grote families te ontvangen, of een aparte keuken te hebben. Ook zijn de kosten, toewijzingsregels of beperkingen bij toeslagen vaak een belemmering om naar een beter passende woning te verhuizen.

3 (een deel van de) thuiswonende jongeren tussen 18 – 27 jaar die door hun woonsituatie sterk worden belemmerd in hun ontwikkeling.

Overbewoning kan nadelige effecten hebben op de ontplooiingsmogelijkheden van de inwonende kinderen. Huiswerk maken en studeren, je eigen veilige omgeving creëren; door allerlei belemmeringen is dit thuis lastig te realiseren in een te kleine woning. Jongeren in zo'n woonsituatie brengen vaak meer tijd door op straat waarmee de kans toeneemt in aanraking te komen met criminele circuits.

4 Maatschappelijke beroepen (zorg, onderwijs, politie).

Omdat bewoners met essentiële beroepen in de zorg, bij de politie en in het onderwijs vaak niet in aanmerking komen voor sociale huur, verdwijnen zij uit Nieuw-West, of besluiten om überhaupt niet naar Nieuw-West te komen om hun beroep hieruit te oefenen. Onderwijsinstellingen hebben hierdoor moeite met het aantrekken en vasthouden van personeel. Immers, zij kunnen buiten Amsterdam vaker een woning dicht bij het werk bemachtigen. Dit zorgt voor schooluitval in Nieuw-West, nog een reden waardoor jongeren vaker op straat rondhangen.

5 Jonge gezinnen en sociale stijgers

Jonge gezinnen en sociale stijgers uit Nieuw-West die graag in hun eigen woonomgeving willen blijven wonen, hebben in het stadsdeel weinig doorgroeimogelijkheden en verlaten het gebied. Dit heeft een nadelig effect op de sociale cohesie, gezien de binding van deze groepen met de buurt en andere bewoners.

Naast de hiervoor genoemde groepen zijn er ook de bewoners die een stabiele situatie nodig hebben om hun leven weer op de rails te krijgen. Bijvoorbeeld bewoners die uit de criminaliteit willen stappen of worden bedreigd. Dit zijn vaak bewoners die niet in aanmerking komen voor urgentie en hierdoor buiten de boot vallen.

Openbare ruimte

Een groot deel van Nieuw-West is ontworpen volgens het 'tuinstad' principe met veel (semi) openbaar groen. Bewoners waarderen dit groen over het algemeen goed. Wel is er een aantal verbeterpunten als het gaat om de openbare ruimte:

13: In de scores van het buurtanalysemodel (2020) scoren twee buurten slecht op dit onderdeel, twee buurten socren gering, negen buurten onvoldoende en vijf buurten matig,

- De bewoners beoordelen hun buurt gemiddeld laag op het onderdeel ‘schone woonomgeving’[14];
- De eenzijdige inrichting van de openbare ruimte nodigt niet overal uit om te verblijven, spelen, of elkaar te ontmoeten;
- Speelvoorzieningen zijn vaak niet goed onderhouden en er is bovengemiddeld veel vervuiling;
- De openbare ruimte is op veel plekken nog niet klimaatbestendig ingericht. Zo zorgt de versteende ruimte bij hevige regenbuien voor wateroverlast en zijn er in verhouding met andere stadsdelen weinig bermen en parken die zijn aangeplant met bloeiende vaste planten;
- Hard rijdend verkeer en agressief verkeersgedrag ontmoedigen bewoners zich te verplaatsen in de openbare ruimte;
- Bewoners ervaren overlast van groepen jongeren op straat.

Stimulerende en inclusieve leefomgeving

Een gevarieerd en passend aanbod van voorzieningen (scholen, winkels, cultuur, bedrijven, openbaar vervoer en sport) is essentieel voor een stimulerende, inclusieve en daarmee gezonde leefomgeving. De diversiteit van de voorzieningen in Nieuw-West is beperkt en het aantal voorzieningen daalt. De afname van voorzieningen in de directe leefomgeving maakt het voor ouderen moeilijker om zelfstandig te blijven wonen. Basale voorzieningen als een supermarkt, een apotheek en een arts op loopafstand zijn voor hen immers van vitaal belang. Ook sluit het aanbod vaak onvoldoende aan bij de behoeften van de bewoners. En een deel van de winkels lijkt te fungeren als dekmantel voor criminaliteit en tast daarmee de leefbaarheid van buurten aan. Groepen hangjongeren voor dit type voorzieningen maken dat een deel van de (oudere) buurtbewoners zich daar ’s avonds niet veilig voelt.

Verbonden

Toegankelijke en betrouwbare infrastructurele verbinding is noodzakelijk om in contact te blijven met andere mensen, familie en vrienden, maar ook om op plaatsen te komen waar veel werkgelegenheid is, zoals op Schiphol en in de binnenstad. Om een opleiding te kunnen volgen of alleen al om een breder wereldbeeld te krijgen. Bewoners van Nieuw-West zijn slechts in beperkte mate verbonden met de rest van de stad, zowel letterlijk als figuurlijk. Het Osdorpplein is één van de stadscentra van Amsterdam, maar heeft nog lang niet die stedelijke aantrekkingskracht.

Het openbaar vervoer speelt hierbij een cruciale rol. Maar ook de fiets en waar nodig de snorfiets, scooter of auto kunnen hierin voorzien. Vervoersarmoede versterkt de isolatie van juist die groepen voor wie verbondenheid het hardst nodig is om in hun behoeften te kunnen voorzien of zich te kunnen ontwikkelen. Dit versterkt op onacceptabele wijze de tweedeling in de stad.

14: HIRA 2021 op het onderdeel schone woonomgeving scoren 33 van de 54 buurten in Nieuw-West een onvoldoende. In 7 buurten is de score zelfs zeer slecht: <4,5.

3 Opgaven

Wat is er nodig?

“Je thuis voelen en elkaar informeel ontmoeten op straat, versterkt het buurtgevoel, dat ontzettend belangrijk is voor het zelfredzaam vermogen van mensen.”

Ianthe Mantingh, architect uit: Floor Miliokowski *Wij zijn de stad*

We zorgen voor een fijne plek om te wonen

Alle bewoners en potentiële bewoners met een binding met Nieuw-West moeten in hun buurt een plek hebben om fijn te kunnen (blijven) wonen en samen te leven die past bij hun levensfase. Hiervoor onderzoeken we welk woningaanbod wenselijk is om alle bewoners van Nieuw-West de komende twintig jaar een passende, betaalbare en kwalitatief goede woning in Nieuw-West te bieden. Dit vraagt om een inventarisatie van hun behoeften, maar ook van de huidige woningvoorraad en nieuwbouwplannen en van de randvoorwaarden om dit te kunnen realiseren, zoals versnelling doorlooptijden procedures en beschikbaarheid (tijdelijke) locaties. Uitgangspunt hierbij is dat we kijken of de behoeften (o.a. financieel en ruimtelijk) met het aanbod overeenkomen, we willen zorgen voor meer woningen en meer differentiatie in het woningaanbod en voor een evenwichtige balans van bewoners in complexen en buurten. Hiervoor zetten we onder andere in op:

- Het vormen van gemengd en collectief wonen, al dan niet gecombineerd met zorg;
- Het bieden van extra woonbegeleiding waarmee we jongeren en huishoudens in een kwetsbare situatie ondersteunen zich verder te ontwikkelen;
- Complexen waarin mensen met diverse leefstijlen zich thuis en verbonden voelen en samen kunnen bijdragen aan een prettige woonbuurt (waar nodig met extra begeleiding van zorgpartijen of community builders);
- Het bieden van een divers woningaanbod waarmee we bewoners die in Nieuw-West willen blijven wonen aantrekkelijke doorstroommogelijkheden bieden en bewoners uit omliggende buurten/stadsdelen kunnen aantrekken;
- Het ruimte bieden voor wooncoöperaties.

Op diverse plekken in Nieuw-West werken partijen al jaren hard aan stedelijke vernieuwingsplannen die moeten resulteren in meer passende, betaalbare en kwalitatief goede woningen. Ze doen dit via renovatie, sloop-nieuwbouw en verdichting. Dit proces kost veel tijd, en wordt door de huidige omstandigheden vertraagd, juist op een moment waarop we willen versnellen. We onderzoeken hoe we kunnen komen tot een versnelling en haalbare financiële business cases.

We weten dat deze vernieuwingsopgave tijdelijk voor veel onrust en verminderde sociale cohesie kan zorgen omdat bewoners onzeker zijn over hun toekomstige woonsituatie, het tempo van de vernieuwing en bijvoorbeeld door tijdelijke verhuur van te vernieuwen corporatiewoningen. Daarom onderzoeken we hoe we juist in deze buurten kunnen investeren in tijdelijk beheer en het bevorderen van sociale contacten. Daarnaast zorgen we dat bewoners die dat willen, in hun buurt kunnen blijven wonen. Bijvoorbeeld door, waar mogelijk, eerst nieuwbouwwoningen toe te voegen voor bewoners uit te renoveren en slopen woningen. In de bestaande woningen hebben we aandacht voor de kwaliteit van wonen. Zo treffen we acties gericht op het tegengaan van vocht en schimmel waar dat een probleem is en zorgen we voor toekomstbestendige woningen. J V L D

D Eigenaarschap, inclusie en democratie
V Veiligheid
W Werk en bestaanszekerheid
L Wonen en leefomgeving
J Kansen voor de jeugd

We zorgen voor een fijne leefomgeving

Fijn leven vraagt niet alleen om een fijne woning, maar ook om sociale interactie en een prettige, inclusieve, veilige en gezonde leefomgeving. Dit reikt verder dan wat er binnen de woning en de complexen gebeurt. Er ligt een belangrijke opgave om met de verschillende partners de verloedering en vervuiling in een aantal buurten aan te pakken. De ervaring leert dat projecten waarin gemeente, samen met buurtbewoners, ondernemers en andere buurtpartners vervuilde plekken aanpakt energie geven.

Een gezonde en veilige leefomgeving vraagt om de inrichting van zowel het openbaar gebied als complexen op een wijze die uitnodigt tot verblijven, leren en bewegen, bijdraagt aan sociale controle, (grotere én kleine) sociale netwerken, collectieve zelfredzaamheid en gevoel van eigenaarschap bij woning, complex of buurt en veiligheid. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het:

- creëren van informele ontmoetingen;
- bieden van voorzieningen die aansluiten bij de behoeften van bewoners (van een islamitisch verzorgingstehuis tot een buurtkamer);
- optimaal benutten van de beschikbare ruimte voor klimaatadaptieve maatregelen;
- collectief opwekken van energie;
- gezamenlijk creëren van een gezonde en schone omgeving rondom en in scholen, speeltuinen en andere plekken waar veel kinderen komen.

Daarnaast zijn in de directe woonomgeving voldoende voorzieningen nodig. Dat kan bijvoorbeeld gaan om winkels die aansluiten bij de behoeften van deze mensen, maar ook om maatschappelijk vastgoed zoals buurtkamers om ontmoeting te faciliteren of om een islamitisch verzorgingshuis dat aansluit bij de achtergrond van bewoners.

Om dit te realiseren werken we in het uitvoeringsprogramma uit hoe we vanaf de initiatieffase (of indien een project al loopt op een later moment) komen tot een integrale en intensieve samenwerking, ieder vanuit zijn eigen rol, maar samen en met dezelfde overkoepelende doelen van het convenant voor ogen. V D W L

We verbinden bewoners met elkaar en de rest van de stad

We maken ons sterk om de werelden van mensen binnen en buiten Nieuw-West te vergroten en te verrijken door ze met elkaar te verbinden. Door fysieke en mentale barrières weg te nemen, voelen bewoners zich letterlijk en figuurlijk meer verbonden met andere buurten in Nieuw-West én met de rest van de stad en andersom. Vervoersarmoede mag hierbij geen belemmering meer zijn, dus als dat speelt, zullen we het actief bestrijden.

Binnen de buurt is verbinding het uitgangspunt. Bewoners moeten zich thuis en verbonden voelen en samen kunnen bijdragen aan een prettige woonbuurt. Dit faciliteren we bijvoorbeeld door ruimte te creëren voor ontmoeting, denk aan buurthuiskamers in beheer van bewoners en door samen de handen uit de mouwen te steken met buurtbewoners, ondernemers en partners in de wijk. Het aansluiten bij en faciliteren van initiatiefkracht van bewoners en ondernemers is hierbij een belangrijk uitgangspunt. W D L

D Eigenaarschap, inclusie en democratie
V Veiligheid
W Werk en bestaanszekerheid
L Wonen en leefomgeving
J Kansen voor de jeugd

We doen het samen

Er wordt al jaren door vele partijen hard gewerkt om bewoners in Nieuw-West een fijne plek te bieden om te wonen en samen te leven. En er is ook al veel bereikt. Maar we kunnen zeker nog meer samenwerking zoeken tussen bewoners en buurtpartners. Betere buurten maken we immers samen. Dat kan bijvoorbeeld door vanaf de initiatieffase te werken vanuit een integrale, intensieve samenwerking (gemeente, corporaties, wijkpartners en bewoners). We ontwikkelen een werkwijze om zoveel mogelijk van elkaar te leren en elkaar te inspireren bij nieuwe initiatieven die voortvloeien uit het convenant. Maar ook om de basis — sociaal en fysiek — op orde te krijgen. Ook hier, ieder vanuit zijn rol, maar samen en met dezelfde overkoepelende doelen van het convenant voor ogen.

Op dit moment betrekken we bewoners op verschillende manieren en momenten bij vraagstukken over het ontwerp, de inrichting en het beheer en onderhoud van de woningen en leefomgeving. Het animo van bewoners om hierbij aan te haken is in veel gevallen laag. Dit heeft verschillende oorzaken. We gaan de komende jaren daarom actief op zoek naar manieren om het vertrouwen van deze bewoners in de overheid en buurtpartners terug te winnen en zetten verder in op nieuwe vormen van bewonersparticipatie om ook groepen bewoners te bereiken die nu niet of moeilijk bereikt worden. Gelukkig zien we dat er in Nieuw-West ook bewonersgroepen zijn die, ondanks de belemmeringen in beleid, regelgeving en financiering het heft in eigen hand nemen om collectief bijvoorbeeld in buurtvoorzieningen en beheer van de openbare ruimte te voorzien. Daar waar bewoners worden betrokken bij inrichting of onderhoud van de openbare ruimte en een gevoel van eigenaarschap ontstaat, zien we mooie initiatieven ontstaan. Initiatieven die niet alleen resulteren in schonere straten, maar vooral ook sterke sociale netwerken.

Vanuit de democratische economie gedachte willen we investeringen zoveel mogelijk laten terugvloeien in de buurt. Daar waar mogelijk investeren gemeente en woningcorporaties al in Nieuw-West, vooral in de gebieden met een grote vernieuwingsopgave. Dat we extra en blijvend investeren in deze gebieden is van groot belang voor een betere leefomgeving in Nieuw-West. D L

Kansen voor de jeugd

Optimale ontwikkeling en perspectief voor de jeugd

1 Waardeperspectief

Hoe zou het moeten zijn?

“It takes all children to raise the village”

Kinderen en jongeren in Nieuw-West groeien op in liefdevolle aandacht en geborgenheid. Zij worden geboren in een veilige omgeving, waar zij een goede en gezonde start maken. Zij ontwikkelen zich optimaal, waarbij hun talent leidend is, zonder onevenredig gehinderd te worden door externe factoren.

Optimale ontwikkeling is voor ieder mens eigen en persoonlijk, maar komt daarnaast ook in gemeenschappelijke zin tot uitdrukking. De vrijheid van mensen om vanuit een eigen bewustzijn samenwerkend met anderen een goed leven te kunnen leiden, geeft betekenis aan menselijke waarde. Optimale ontwikkeling is dus gericht op een waardig bestaan.

Leren en ontwikkelen vindt altijd en overal plaats, het hele leven lang. Onze kinderen worden hierop voorbereid. Dat gebeurt in een context die zich kenmerkt door diversiteit, zowel in aanbod als in deelnemers en perspectieven. Hierdoor ontstaat samenhang tussen het individu en de maatschappij.

De gehele gemeenschap – in formele en informele kringen – ondersteunt en stimuleert hen daarbij en zorgt voor de juiste sociale, emotionele, fysieke, culturele en mentale voorwaarden. Onze kinderen ontwikkelen zich tot (jong)volwassenen met de vrijheid en de vaardigheden om, vanuit het eigen bewustzijn én in verbinding met anderen, een gelukkig en waardig bestaan op te bouwen.

2 Analyse

Hoe is het?

Wie geboren wordt in Nieuw-West staat vaak voor onevenredig grote uitdagingen. De startpositie van kinderen verschilt enorm van leeftijdsgenoten in andere delen van de stad. Bij gelijk talent is het perspectief aanzienlijk minder hoopvol en kansrijk. Waar je wieg staat, je afkomst en de sociaaleconomische status van het gezin waarin je opgroeit, hebben stuk voor stuk grote invloed op je perspectief en daarmee uiteindelijk op de aansluiting op de arbeidsmarkt en het volwassen leven. Toekomstige bestaanszekerheid is hierdoor allerminst zeker. En zo is de cirkel rond.

Al decennia proberen we in Nieuw-West het verschil te maken. Er zijn goede voorbeelden waarbij dit lukt. Helaas hebben die vaak geen duurzame, positieve afloop. Tot frustratie van alle betrokkenen. We komen tot de conclusie dat onze systemen en stelsels vastgelopen zijn in bureaucratie, versnippering, wantrouwen, marktwerking, efficiëntie- en rendementsdenken. Subsidies komen en gaan, onder steeds veranderende eisen, waardoor we in sectoren zoals sport, kunst & cultuur, onderwijs en jeugdhulp een dagtaak hebben aan het vinden van omwegen en mazen om te kunnen doen wat nodig is. Met alle gevolgen van dien voor onze jeugd; de bewoner van nu en de bewoner van de toekomst.

‘It takes a whole village, to raise a child’ is een regelmatig gehoorde uitspraak. Als we denken aan de toekomst van Nieuw-West, zou je kunnen zeggen dat het omgekeerde ook waar is: ‘We need all children to raise the village’. In potentie beschikt ook Nieuw-West over alles wat zo’n village behelst. Maar de village is niet voor iedereen volledig bereikbaar en toegankelijk. In de praktijk komt van die potentie dus weinig terecht. Hoe komt dat?

Voorwaarden ontbreken

Stress speelt een belangrijke rol in de neerwaartse spiraal waarin veel gezinnen zich bevinden. Of dit nu komt door armoede, onveiligheid, gebrekkige of onvoldoende passende huisvesting of andere oorzaken, stress vermindert ons vermogen om de regie te nemen over ons eigen leven. Dit slaat ongewild, maar keihard neer op de kansen die de jeugd heeft. Zij nemen bovendien de stress in het gezin over, wat ook hun eigen ontwikkelvermogen direct beïnvloedt. Door stress is ook de omgeving minder beschikbaar, en kan hen niet de pedagogische sturing geven die zij nodig hebben.

Segregerend systeem, gebrekkig perspectief

De manier waarop ons systeem is ingericht werkt in zichzelf segregerend. Scholen zijn door allerlei ongewenste prikkels in het systeem vooral intern gericht. Ook buiten de schooltijd zijn de mogelijkheden voor ontwikkeling sterk afhankelijk van de context waarin kinderen opgroeien. Niet ieder kind heeft toegang tot voorzieningen zoals huiswerkbegeleiding, kinderopvang, sport, kunst- en cultuuraanbod. Het recht op toeslag, de stadspas en de ruimte in de eigen portemonnee worden zo onbedoeld een segregerend instrument in de ontwikkelkansen van kinderen en de mate waarin zij hun leeftijdsgenoten ontmoeten. Kinderen in Nieuw-West komen daardoor onvoldoende in aanraking met kunst en cultuur, sport en andere talent- en interessegebieden, verschillende beroepen, rolmodellen en voorbeelden. Het ontbreken van die brede kennis heeft niet alleen direct gevolgen voor prestaties in het onderwijs, maar hiermee ontbreekt ook de spiegel naar het eigen potentieel en de eigen interesse, die zo belangrijk is voor het vormen van perspectieven. Zowel van de eigen persoon, als van anderen in de wereld. Dit is bovendien een wederkerig gegeven. Want als de een de ander niet kan ontmoeten, hebben beiden daar ‘last’ van.

Gefragmenteerd, inefficiënt en grillig

We ervaren enorme versnippering, belemmeringen in het systeem en stelsel, een hoge werkdruk en voelen ons daardoor vaak onmachtig en overvraagd. In de school landen veel van de gevolgen van de problemen in gezinnen. Geld dat beschikbaar is om ze aan te pakken, wordt ingezet binnen de schooltijd van gemiddeld 5 uur per dag in grofweg 37,5 weken per jaar. Een enorme hoeveelheid tijd buiten school, middelen en ruimte wordt hierdoor niet of slechts zeer beperkt benut, of is slechts voor enkele kinderen beschikbaar. Bovendien hangen voorzieningen aan elkaar van subsidies en regelingen. Vaak kortdurend, overlappend en uiterst grillig. Het zicht erop is zoek. Mensen hebben er een dagtaak aan om de eindjes aan elkaar te knopen en continuïteit te bieden in de interventies die zij ontwikkelen. Hierdoor gaat veel kennis, betekenisvolle opgedane ervaring, energie en vertrouwen verloren. Ook zien we een gebrekkige aansluiting van het aanbod van organisaties uit verschillende domeinen. Wanneer ondersteuningsvragen op het gebied van (jeugd-)zorg, (passend) onderwijs en veiligheid voor elk van deze domeinen afzonderlijk als ‘te licht’ of ‘te zwaar’ worden aangemerkt, blijven ze onbeantwoord. Zo raken kinderen tussen wal en schip.

Pygmalion effect

De verwachtingen die we hebben van kinderen in Nieuw-West zijn lager dan van kinderen met hetzelfde talent in andere delen van de stad. Dat gaat niet alleen over onderwijs, of meer specifiek de schooladviezen. In de hele periode van opgroeien en daarna speelt de bias van mensen een cruciale rol in de kansen die onze jeugd krijgt. De projectie van die lage verwachtingen op het kind werkt als een 'selffulfilling prophecy'. In de pedagogiek beter bekend als het 'Pygmalion effect'. Het gevolg is een negatief zelfbeeld, lage motivatie en minder leervermogen. Hierdoor voelen jongeren zich tweederangsburgers en keren zij zich af van de maatschappij. Zij hebben het gevoel niet te kunnen klimmen op de maatschappelijke ladder.

Tekorten

Tot slot bestaan juist in vitale sectoren, zoals het onderwijs, de kinderopvang en jeugdhulp, ernstige personeelstekorten. In Nieuw-West zijn die tekorten groter dan in de meeste andere delen van de stad. Terwijl juist hier, vanwege de complexe opgave, de allerbesten in hun talenten en vakgebieden nodig zijn. Schrijnende persoonlijke drama's zijn hiervan een effect en een oceaan aan potentieel blijft onbenut. Ook de maatschappelijke kloven nemen hierdoor zienderogen toe.

3 Opgaven
Wat is er nodig?

Voorwaarden op orde brengen

Voor ieder kind moet gelden dat het in een veilige en gezonde omgeving geboren wordt en opgroeit. In een fijn, veilig huis met voldoende ruimte, met rust en regelmaat in het gezin en voldoende financiële middelen om te voorzien in behoeften. En met emotioneel beschikbare opvoeders, liefdevolle aandacht, structuur en sturing. Gezinnen moeten zich gesteund weten door relaties met anderen. Dit zal leiden tot een goede nachtrust en een zorgeloze jeugd. Natuurlijk zullen er tegenslagen zijn, maar die zijn leerzaam en overkomelijk. We moeten zorgen dat ondersteuning en oplossingen voorhanden zijn en eenvoudig vindbaar in het netwerk. V D W L

De jeugd stimuleren in de ontwikkeling

Een sluitend netwerk van professionele en informele actoren is nodig. De bedoeling daarvan is dat zoveel mogelijk kinderen die éne persoon tegenkomen die weet te raken, een kanteling teweegbrengt, de ogen opent, kan bijsturen en inspireren. Leraren, hulpverleners, pedagogisch medewerkers, talentbegeleiders en andere professionals moeten geëquipeerd, georiënteerd en gefaciliteerd worden om te doen wat nodig is. We zetten de ontwikkeling van kinderen centraal en zijn open over verschillende belangen. Verschillen in opvoeding mogen er natuurlijk nadrukkelijk zijn. Tegelijkertijd moet iedereen in Nieuw-West zich bewust zijn van de eigen rol en een constructieve bijdrage leveren aan het opgroeien van al onze kinderen. We ontwikkelen daarom een gemeenschappelijke pedagogiek van Nieuw-West. We hebben hoge verwachtingen van de jeugd. Wanneer iemand in het netwerk een betekenisvolle(re) rol kan spelen, wordt diegene naar voren geschoven en ondersteund. Wanneer die niet in beeld is, wordt het netwerk geactiveerd om diegene te identificeren en in te schakelen.

D Eigenaarschap, inclusie en democratie
V Veiligheid
W Werk en bestaanszekerheid
L Wonen en leefomgeving
J Kansen voor de jeugd

Inhoudelijk moeten kinderen vanaf de jongste jaren gestimuleerd worden om te ontdekken en ontwikkelen. Ieder kind moet kunnen doen en doorontwikkelen waar het goed in is, waar interesse ligt en wat nodig is. Dit vraagt continue aandacht van de omgeving om dat te signaleren, stimuleren, te faciliteren en uiteindelijk te eren. We willen successen stapelen, om de energie van succeservaring te benutten in het ontwikkelen van talenten. V D W L

Perspectieven bieden en ontwikkelen

Naar behoefte wordt ontwikkelaanbod gezocht of ontwikkeld. Daarvoor is het scherpe oog van de opvoeders, pedagogen en professionals nodig, om te signaleren wat het kind nodig heeft, om het kind te laten zien wat het nog niet ziet en hierin te stimuleren. Het oog van het kind is volop in ontwikkeling, maar wordt uiterst serieus genomen. Door de ogen van de maatschappij wordt zichtbaar welke perspectieven er (nog meer) mogelijk zijn. Kinderen worden daarin rondgeleid. De netwerken staan in nauwe verbinding met de arbeidsmarkt en sluiten hierop aan. V D W

Wat moeten we daarvoor in ieder geval doen?

- Zorgen voor een goede start. We brengen de voorwaarden op orde om in een gezonde, stressvrije omgeving geboren te worden en tijdens de eerste levensjaren op te groeien. Gedurende deze eerste jaren is formele en informele begeleiding voorhanden wanneer dat nodig of gewenst is. Wat nodig is signaleren we in de netwerken;
- Zorgen voor een sluitend netwerk rond het kind. We bepalen, samen met de opvoeders en (zodra dat kan) het kind zelf, wie daar minstens onderdeel van uit moet maken. We geven de betrokkenen de ruimte en middelen om te doen wat nodig is;
- Ouders en/of verzorgers dragen een grote verantwoordelijkheid. Zij zijn een onmisbare partner en hebben een actieve rol. We moeten dus zorgen dat zij daarin gezien en gehoord worden en dat zij in staat gesteld worden om deze rol te vervullen. Waar nodig zorgen we voor begeleiding en ondersteuning;
- Organisatorische grenzen tussen onderwijs, kinderopvang, jeugdhulp, activiteitenaanbod en andere domeinen die betrokken zijn bij de ontwikkeling van kinderen actief laten vervagen;
- Een gemeenschappelijke pedagogiek in Nieuw-West ontwikkelen;
- Een aanbod van 12 uur per dag realiseren, waartoe ieder kind toegang heeft en waarin het voorzien wordt in gezonde voeding, beweging, breed aanbod, begeleiding en ontmoetingen met anderen;
- Waarborgen dat het aanbod van hoge kwaliteit is, veilig, betrouwbaar en dat sprake is van continuïteit en doorstroming. Aanbod ontstaat daarbij voor een belangrijk deel vanuit de behoefte van kinderen zelf;
- Zorgen dat we van elk kind weten dat het onbelemmerd kan leren en ontwikkelen en dat het zich hierin voldoende gesteund en gefaciliteerd weet.

Wat hebben we hiervoor nodig?

Dat we op de plekken waar de complexiteit het grootst is, beschikken over de beste professionals. Zoals ook beschreven bij het domein veiligheid, vraagt dit om ongelijk investeren.

Dat we netwerken in beeld brengen en blinde vlekken zoeken. Dat we hiaten in netwerken oplossen en er structureel netwerkonderhoud plaatsvindt, zowel inhoudelijk als organisatorisch. Daarvoor organiseren we regelmatig bijeenkomsten die in het teken staan van de gemeenschappelijke pedagogiek, het aanbod, de kwaliteit en de uitvoering. We werken de uitkomsten van deze bijeenkomsten uit in de praktijk. Daarin worden knelpunten zichtbaar gemaakt, aangepakt en opgelost. We zien de kansen niet alleen, maar zetten ze ook om in de praktijk.

Dat we lokale ontmoetingsplaatsen inrichten als kloppend hart van de netwerken. Deze logische vindplaatsen, waar kinderen en/of hun gezinnen graag en vaak komen, worden ingericht en toegerust om deze functie te vervullen. In personele zin, in competenties, ondersteuning, faciliteiten en in fysieke ruimte. Deze plekken worden in nauwe verbinding gebracht met de micro-allianties.

Dat we domeinoverstijgend werken. De relaties tussen organisaties uit verschillende domeinen moeten versterkt worden. Het gemeenschappelijke doel, de optimale ontwikkeling van ieder kind, verplicht ons om onbeantwoorde vragen te allen tijde van een antwoord te voorzien. Daarvoor is samenwerking nodig die over de grenzen van de eigen organisatie heen reikt. En daarbij kan gerekend worden op de hulp vanuit de andere partners.

Dat we technologische infrastructuur ontwikkelen die ons helpt om al het voorgaande zoveel mogelijk te ondersteunen. Waar we (administratief) werk uit handen kunnen nemen, worden taken hierin ondergebracht. Denk aan: het organiseren van geldstromen, toegang tot activiteiten regelen, communicatie en uitwisseling van informatie, registratie en verantwoording, enzovoort. Dit maakt ook de vraag en het aanbod zichtbaar.

Dat we volhouden. We moeten ontwikkelingen verduurzamen. Langetermijnperspectief bieden aan organisaties en praktijken die slagen in de gewenste verbeteringen. Maar ook wanneer niet direct effect zichtbaar en meetbaar is, moeten we de kans bieden om vol te houden en te leren hoe de praktijk verbeterd kan worden. In veel goede praktijkvoorbeelden is ‘vertrouwen’ een doorslaggevende factor. En werken aan vertrouwen vergt nu eenmaal tijd en bereidheid om het einddoel voor ogen te houden. Daar horen ook scherpe keuzes bij. De ontwikkelingen waar we écht in geloven kunnen rekenen op onze ondersteuning en lange adem.

Tot slot: We zullen vele hordes tegenkomen. Wat we te doen hebben, is telkens deze hordes benoemen en aangaan. Onderzoeken wat nodig is om ze weg te nemen en dat waar te maken. Daarnaast onderzoeken we wat werkt, welke (on-)gewenste neveneffecten hiermee gepaard gaan en welk vervolg nodig is. Er zijn louter twee uitkomsten: we slagen, of we leren iets waardoor we alsnog slagen. Zo ontstaat een ontwikkeling die in zichzelf een dienend voorbeeld is van leren en ontwikkelen in Nieuw-West.

Programmaorganisatie

De alliantie

De alliantie Samen Nieuw-West ('De' alliantie) is het gehele, zich uitbreidende collectief van partijen dat de waarden, uitgangspunten en opgaven onderschrijft zoals die zijn verwoord in dit convenant. Dit collectief organiseert zich langs vijf onderling samenwerkende opgaveteams. De alliantie als geheel komt zo'n tweemaal per jaar bijeen in brede werkconferenties, met name om de samenhang en onderlinge verbindingen verder te bestendigen. De conferenties worden zodanig laagdrempelig georganiseerd dat ook deze uitnodigen tot deelname door 'gewone mensen' en dragen zodoende wederom bij aan bewonerbetrokkenheid.

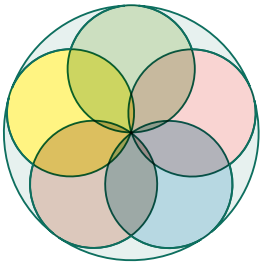
Het alliantiebestuur

Het alliantiebestuur (AB) is het, vanuit deze (brede) alliantie vooruitgeschoven gremium dat de dagelijks bestuurlijke leiding heeft over het proces en zodoende fungeert als opdrachtgever van de programmadirecteur. Er wordt gezamenlijk gemonitord en onderling verantwoording afgelegd op voortgang. Het AB besluit over voorstellen vanuit de opgaveteams en stuurt op de (financiële) middelen die de alliantiepartners gezamenlijk beschikbaar stellen/ hebben voor het Nationaal Programma. Dit AB, dat frequent (maandelijks) bijéén komt, wordt voorgezeten door de burgemeester van Amsterdam die daartoe wordt voorbereid en ondersteund door de programmadirecteur. Het bestaat verder uit: de vijf voorzitters van de opgaveteams, de coördinerend wethouder van de gemeente, de stadsdeelvoorzitter van Nieuw-West, de Rijksvertegenwoordiger en een betrokken wetenschapper. De wetenschapper die het AB versterkt, maakt logischerwijs ook deel uit van de nog te vormen denktank en draait telkens een periode lang mee, om na een tijd ook weer plaats te maken voor een ander. Op deze manier verzekert het AB zich van continue externe reflectie vanuit wisselend (wetenschappelijk) perspectief. Bewonerbetrokkenheid bij het AB kan bijvoorbeeld worden georganiseerd door drie van de twaalf 'zetels' vrij te maken voor bewoners. Het opgaveteam eigenaarschap, inclusie & democratie zal hier een advies op voorbereiden.

De opgaveteams

De opgaveteams vormen de inhoudelijke en tactisch-operationele kern van Samen Nieuw-West. Ze dragen de primaire verantwoordelijkheid voor de inhoud per domein, alsmede in het organiseren en bewaken van de samenhang tussen die domeinen. Zij hebben een grote rol gespeeld in het vullen van dit convenant (o.a. via de werksessies). Hun volgende rol zal zijn om de opgaven in dit convenant door te vertalen in een eerste uitvoeringsprogramma. Als dat eenmaal is opgeleverd, nemen zij die uitvoering ook ter hand. Daarnaast houden ze een blijvende verantwoordelijkheid in het continu doorontwikkelen van de aanpak via doorlopende maatschappelijke analyse (de wereld verandert immers onophoudelijk) en het ontwikkelen van daarbij horende nieuwe inzichten/ideeën/instrumenten. Bestuurders/directeuren, bewoners en professionals werken samen in deze teams. Sowieso is het creëren en organiseren van betrokkenheid en draagvlak één van de kerntaken van de opgaveteams.

Uitvoeringsprogramma

In het nog op te stellen uitvoeringsprogramma worden de opgaven voor de komende vier jaar geconcretiseerd, inclusief streefwaarden t.a.v. de te realiseren doelen. We vertalen de waarden en dat wat we moeten gaan doen (het 'waarom'- en het 'wat'-niveau), naar de uitvoering (het 'hoe'). Voor elk domein wordt een uitvoeringsplan opgesteld. Deze plannen vormen samen het uitvoeringsprogramma. De uitvoeringsplannen worden opgesteld vanuit dezelfde uitgangspunten als in dit convenant:

- Als we doen wat we deden krijgen we wat we kregen
- De leefwereld van Nieuw-West is bij alles wat we doen het uitgangspunt
- Het is een iteratief proces, waarin we met elkaar onderzoeken, leren, uitproberen en bijstellen
- Er is een integrale manier van werken. Daarbij is iedere partner zich ervan bewust dat de domeinen samenhangen en effect hebben op elkaar. Voor elke interventie wordt in kaart gebracht welke partners uit de verschillende domeinen door de opgave worden geraakt, hoe zij een bijdrage kunnen leveren aan de interventie, en wanneer zij tevreden zijn.

Uitvoeringsplannen

Het uitvoeringsprogramma wordt vastgesteld voor de komende 4 jaar, met de mogelijkheid jaarlijks bij te stellen. De partners in het opgaveteam zijn eigenaar van het uitvoeringsplan voor het betreffende domein. Daarbij koersen we op de waarden zoals vastgesteld in dit convenant. Het is daarbij logisch dat we te maken hebben met een werkelijkheid die nog niet aan het ideaalbeeld voldoet. Het uitvoeringsplan biedt de mogelijkheid om juist de weg daar naartoe te schetsen, op te delen in kleine stappen en binnen wat er mogelijk is vorm te geven. Daarnaast is in het uitvoeringsplan specifieke aandacht voor stimulerende en belemmerende factoren in de uitvoering. Welke wetten, regels, gebruiken en middelen zijn helpend? Welke zitten ons in de weg? Wat zijn alternatieve wegen om onze doelen te bereiken? En wat zegt dat over noodzakelijke of gewenste aanpassingen in 'het systeem'?

De opzet van de uitvoeringsplannen wordt in samenspraak met de opgaveteams en de alliantie vormgegeven. Ze bevatten tenminste:

- **Opgaven**
  Aan welke waarde wordt gewerkt? Wat is de huidige en gewenste context?
  Welke relevante cijfers geven ons inzicht in de huidige situatie en wat stellen we ons ten doel?
- **Opdracht**
  Welke opdracht geven we onszelf? Voor wie doen we dit en hoe ziet voor hen de gewenste situatie er uit? Wanneer en hoe weten we dat we geslaagd zijn?
- **Interventies**
  Welke concrete activiteiten ontplooien we? Hoe zijn deze georganiseerd? Wie zijn betrokken vanuit welke rol?
- **Maatregelen**
  Wat is nodig om de activiteiten tot een succes te maken? Kortom, wanneer zijn we tevreden? Hoe kunnen deze activiteiten in de toekomst duurzaam worden gemaakt? Welke middelen zijn hiervoor nodig?
- **Acties**
  Met welke acties starten we? Hoe richten we de afstemming en het monitoren van de voortgang in?

Opgaveteams, AB en brede alliantie

De opgaveteams zijn eigenaar van hun uitvoeringsplan voor het betreffende domein. Het alliantiebestuur is eigenaar van het uitvoeringsprogramma waar de plannen onderdeel van uitmaken. In de brede alliantie wordt uitgewisseld en worden voortgang en leeropbrengsten gedeeld. Het uitvoeringsprogramma bevat ook een financiële paragraaf, waarin beschreven wordt wat de totale financiële behoefte is, en welke dekking hier tegenover staat.

Financiële uitgangspunten

Om de hardnekkige problematieken waarvoor wij ons gesteld zien bij de wortel aan te pakken, is langdurig investeren nodig. Het vraagt bovendien dat wij onze middelen anders inzetten dan we tot nu toe deden. Dat betekent dat we ons committeren aan een aantal uitgangspunten:

Ongelijk investeren in gelijke kansen

Wij onderkennen expliciet dat het scheppen van gelijke kansen voor alle bewoners in Nieuw-West, vraagt dat we ongelijk investeren. We verklaren daartoe bereid te zijn en spreken mede in dat kader af maximaal transparant naar elkaar te zijn aangaande onze financiën, waar die aan Nieuw-West raken. Verder onderkennen wij dat inzet van middelen uiteenvalt in twee componenten, namelijk reguliere middelen en specifieke programma-middelen.

Inzet van reguliere geldstromen her(in)richten

Het Nationaal Programma Samen Nieuw-West is bedoeld om grote en structurele bewegingen in gang te zetten. Dat kan alleen wanneer inzet van reguliere geldstromen en andere middelen gaandeweg her(in)gericht wordt ten bate van de waarden en opgaven die wij overeen zijn gekomen. Het programma staat niet op zichzelf; het leidt ons gedurende de looptijd naar fundamentele koerswijzigingen die wij steeds in onze eigen, reguliere operatie opnemen.

Vliegwielmiddelen

Tegelijkertijd zullen veel van deze veranderingen voorafgegaan (moeten) worden door leren en ontdekken. Immers, als we precies wisten wat er nodig is en wat werkt, hadden we het allang gedaan. Dit betekent dat we ons met elkaar óók committeren aan het beschikbaar stellen van middelen die specifiek daarvoor ingezet kunnen worden. Autonome programma-middelen dus, die wij beschikbaar stellen voor de nodige experimenten, innovatie(ve projecten), leerprocessen, etc. Voor deze middelen geldt dat ze bedoeld zijn om grotere en structurele bewegingen te helpen in gang zetten; niet om ze permanent te financieren. Het zijn ‘vliegwiel-middelen’. Ze zijn in principe tijdelijk en dienen op termijn over te gaan in financiering vanuit (heringerichte) reguliere middelen. Blijvende bijdragen vanuit deze vliegwielmiddelen zijn hooguit denkbaar wanneer daar een permanent en significant multiplier-effect tegenover staat. Deze afspraak is essentieel om te voorkomen dat het nationaal programma verwordt tot het zoveelste ‘potje’ waarin verweesde projecten kunnen worden ondergebracht (de bekende projectencarrousel). Wij letten er met elkaar scherp op dat dit niet gebeurt.

Bijdragen aan het programma; regulier en autonoom

We committeren ons er dus aan het programma expliciet op te nemen in onze strategische koersen en daar ook middelen aan te verbinden. Deels reguliere middelen die wij herinrichten in de geest van de opgaven, deels middelen die autonoom te besteden zijn ten bate van het programma, als vliegwiel. De gemeente heeft dit principe inmiddels gestand gedaan door het (toen nog zogenoemde) ‘Masterplan Nieuw-West’ expliciet op te nemen in haar coalitieakkoord, inclusief een bijbehorende financiële reserve. Dit is een bepalende stap die wij in de nabije toekomst allemaal (naar draagkracht) zullen zetten.

Aanspreekbaar zijn

Over inzet van onze reguliere middelen in Nieuw-West gaan wij zelf, maar zijn wij onderling nadrukkelijk aanspreekbaar. Het kan na ondertekening van dit convenant immers niet meer zo zijn dat wij nog handelen in tegenspraak met de overeengekomen waarden en opgaven. We committeren ons eraan en leven na dat alles wat wij doen i.r.t. Nieuw-West, in samenhang en overeenstemming is met de brede opgave.

Samen verantwoordelijk

Over de inzet van die autonome programma-/vliegwielmiddelen, beslissen wij ook echt samen. In overkoepelende zin doen wij dat door hierover afspraken te maken in onze uitvoeringsprogramma's, die telkens in de alliantie worden vastgesteld. Gaande het proces doen wij dat door over voorstellen vanuit onze opgaveteams te besluiten in het alliantiebestuur (AB).

Heldere afspraken

In de praktijk zal het waarschijnlijk vaak voorkomen dat het uitvoeringsprogramma, dan wel een autonoom voorstel, deels een beroep doet op specifieke programma-middelen en deels op de inzet van reguliere middelen van één of meer alliantiepartners. Wij zorgen er telkens met elkaar voor dat hierover heldere afspraken zijn gemaakt, welke wij ook duidelijk vastleggen. Ook bewaken wij gezamenlijk de proportionaliteit van onze afzonderlijke en gezamenlijke inzet. De waarden, opgaven en bedoeling, vormen daarbij evenwel altijd het uitgangspunt en dus niet onze afzonderlijke (organisatie)belangen. Wat wij in dit convenant afspreken, is leidend voor alles wat we doen in Nieuw-West.

Rijksmiddelen

Aanvragen die wij indienen om middelen aan te trekken vanuit het Rijk (immers ook een alliantiepartner), worden altijd actief getoetst aan en moeten congruent zijn met het Nationaal Programma Samen Nieuw-West. Dit geldt dus (uiteraard) voor aanvragen die wij gezamenlijk doen, maar óók voor aanvragen die wij los van elkaar doen. Omgekeerd bewaakt het Rijk als alliantiepartner eveneens zelf deze 'hygiëne'. Immers (samenvattend geparafraseerde passages uit het NPLV): *Met het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid investeren verschillende ministeries gezamenlijk om de stapeling van problemen aan te pakken. Bovendien gaat het Rijk samen met de allianties na of anders prioriteren/anders richten van overige relevante rijksmiddelen, op basis van de gezamenlijk gestelde doelen, aan de orde zou moeten zijn.*

Voortgang en monitoring

Sturen op waarden[15]

Wij willen sturen op waarden en daarbij hoort waardevol verantwoorden. Gegevens, feiten en cijfers maken daar onderdeel van uit. Leefbaarheidsgegevens voor een wijk, zoals verzameld door BZK[16] en door de stedelijke onderzoeksbureaus, geven globaal inzicht in die leefbaarheid. De Brede Welvaartsmonitor geeft dit inzicht voor de (sociale) staat van het land. Het is echter zaak om op basis van dit soort leefbaarheids- en welzijnsmonitoring het juiste gesprek te voeren, daar de juiste vormen van actie onderzoek en verhalende methoden aan toe te voegen en daar de daadwerkelijke beleving van bewoners (en dus die bewoners als zodanig) volop bij te betrekken. Hun ervaringen en (gepercipieerde) welzijn, dienen de kern te vormen.

Als alliantie willen wij langs de vragen in onderstaande volgorde doorpraten over de vormgeving van onderlinge afspraken, sturing en monitoring:

1. Vanuit welke waarden willen bewoners en organisaties in Nieuw-West de komende twintig jaar hun samenleving vormgeven en beleven?
2. Wat zijn wezenlijke kenmerken van deze gewenste samenleving en welke (kiemen) zijn daar nu al van aanwezig?
3. Welke maatschappelijke opgaven zijn het belangrijkst om deze waarden gestalte te geven en deze gewenste toekomst mogelijk te maken?
4. Wat is nodig om deze opgaven tot resultaten te brengen en wat vraagt dat van wie? Welke inspanningen zijn nodig, in de zin van inhoudelijke resultaatgebieden, van processen, van samenwerkings (allianties) en van (context)sturing / leiding?
5. Wat is het verhaal van Nieuw-West dat iedere dag verteld wil worden?
6. Welke daaruit volgende concrete stappen en feitelijke acties, interventies, prestaties zijn nu/de komende vier jaar nodig?
7. Welke (systemische) vernieuwingen worden de komende vier jaar in gang gezet om de toekomst vorm te geven?
8. Welke data, actie-onderzoeken, leersessies en verhalen zijn in het licht van al het bovenstaande geschikt om te monitoren of we op de goede weg zijn?

Wij zijn momenteel in gesprek met diverse wetenschappers en andere denkers op dit terrein om hier een weg in te vinden. Monitoren is op zichzelf ook weer een leer- en reflectieproces. De te ontwikkelen relevante narratieven moeten de uitkomst zijn van gezamenlijk reflecteren en ook steeds weer de bijstelling van de koers voor de daaropvolgende periode bepalen. Uitsluitend varen op simpele, 'harde' indicatoren, biedt -zeker voor de langere termijn- te weinig ruimte voor een doelzoekende aanpak.

15: uit de notitie *'Sturen op waarden, waardegestuurd verantwoorden'* van Samir Bashara en Willem van Spijker, 20 december 2022

16: In het kader van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid wordt gezamenlijk met gemeenten een landelijke monitor ontwikkeld gericht op het kwantitatief en kwalitatief volgen van de ontwikkelingen in de gebieden.

Begrippenlijst

Bestaanszekerheid
De zekerheid en rust om structureel te kunnen voorzien in basisbehoeften als zorg, water, energie, voedsel, onderwijs, huisvesting, publieke ruimte, openbaar vervoer en infrastructuur. Maar ook minder tastbare behoeften, zoals mentale gezondheid, leven in plaats van overleven en grip op het eigen leven.

Community Wealth Building
Een actiegericht, plaatsgebonden economisch ontwikkelingsmodel, gebaseerd op directe zeggenschap en eigenaarschap voor wijkbewoners, beheer over gemeenschappelijke middelen in de wijken en het lokaal laten circuleren van geldstromen zodat deze meer impact hebben. Een centrale rol is daarbij weggelegd voor ankerorganisaties, die als grote werkgevers, inkopers van goederen en diensten en eigenaren van grond en bezit (zoals vastgoed), grote invloed uitoefenen op de lokale economie en de arbeidsmarkt.

Diversiteit en inclusie
Diversiteit gaat over de mogelijke aspecten waarop mensen kunnen verschillen. Zowel zichtbare als onzichtbare verschillen, denk aan leeftijd, sekse/gender, een beperking, seksuele voorkeur, opleidingsniveau, etniciteit, godsdienst of politieke overtuiging. Inclusie gaat over de keuze om verschillen te omarmen en te benutten. Iedereen doet ertoe en mag er zijn ongeacht deze verschillen. Iedereen krijgt ruimte om op alle mogelijke manieren het eigen leven vorm te geven. Een organisatie kan dus divers zijn, maar niet inclusief.

Eigenaarschap
Eigenaarschap beschouwen wij als zeggenschap en verantwoordelijkheid nemen, krijgen en ervaren, zodat een bijdrage kan worden geleverd en invloed kan worden uitgeoefend op zowel proces als uitkomst. Gedeeld eigendom kan een belangrijk middel zijn om eigenaarschap te ervaren.

Gelijkwaardige partners
De constructie van partijen, waarbij iedere partij in de Alliantie evenveel recht van spreken en handelen heeft, ieder vanuit zijn eigen rol, maar samen en met dezelfde overkoepelende doelen van het convenant voor ogen.

Gemeenschappelijke pedagogiek
Iedereen in Nieuw-West speelt een betekenisvolle rol in het opgroeien van de jeugd. Het gaat hier niet om hoe ouders hun opvoeding vormgeven, maar om het bewustzijn van de eigen betekenisvolle bijdrage die iedereen in Nieuw-West kan leveren aan de context van de opgroeiende jeugd.

Geweld achter de voordeur
Geweld achter de voordeur beslaat alle onveilige situaties die in thuis kunnen ontstaan. Dit houdt dus ook huiselijk geweld in.

Interculturele communicatie
Interculturele communicatie gaat over de communicatie tussen mensen met een verschillende cultuur- en/of taalachtergrond. Waar het in de kern om gaat is het overbruggen van verschillen door het creëren van een gemeenschappelijke basis en het aanpassen van je gedrag aan verschillende situaties, zonder daarbij je eigen persoonlijkheid te verliezen.

Jeugd
Jeugd is in de context van dit convenant het overkoepelende begrip voor kinderen vanaf -9 maanden tot en met jongvolwassenen (23 jaar). In deze tekst gebruiken wij het woord kinderen en vragen de lezer om zich daarbij steeds te realiseren dat we de héle jeugd bedoelen, in welke leeftijd dan ook.

Klimaat en duurzaamheid
Om fijn te kunnen blijven wonen en leven in Nieuw-West is het van belang om te investeren in klimaat en duurzaamheidsmaatregelen. Willen we immers over twintig jaar geen last hebben van bijvoorbeeld hittestress, moeten we nu klimaatadaptieve maatregelen nemen. Klimaat en duurzaamheidsmaatregelen zijn daarom middelen en niet het doel, dat is namelijk fijn wonen en leven.

Leefwereld
De leefwereld is de samenleving in brede zin, zoals deze wordt ervaren, waarin mensen met elkaar omgaan in en buiten de ‘systemen’ (alles wat mensen ontwikkeld hebben aan instellingen en structuren op gebieden als economie, politiek, onderwijs, wetenschap, overheid, gezondheidszorg, verzorgingsstaat enz.).

Micro-allianties
Microallianties zijn allianties op wijk- of gebiedsniveau van direct betrokken partijen (bewonersinitiatieven, gemeentelijke afdelingen en directies, ankerorganisaties en andere alliantiepartners bijvoorbeeld) die zich committeren aan actieve samenwerking rond de opgaven en hun beleid, investeringen en inkoop richten langs de prioriteiten die hieruit voortvloeien.

Ongelijk investeren
Ongelijk investeren in gelijke kansen betekent vooral investeren op die plekken en in die opgaven waar dat het hardst nodig is en waar we samen het grootste verschil kunnen maken.

Opgavegericht werken
Maatschappelijke opgaven zijn (complexe) vraagstukken, waarbij een duurzaam, positief effect wordt beoogd voor (bepaalde groepen in) de samenleving. Het gaat om uitdagingen die de kwaliteit van leven van bewoners en ondernemers (in dit stadsdeel) beïnvloeden. De opgave zoals bewoners die ervaren, staat centraal. Zie ook de bijlage ‘Toelichting werken vanuit de bedoeling’.

Bijlage

Toelichting ‘werken vanuit de bedoeling’

Er is een bibliotheek aan vakliteratuur waaruit we kunnen kiezen, maar de benadering van Wouter Hart’s *Werken Vanuit De Bedoeling* vat de essentie van wat wij voor ogen hebben helder en praktisch samen. Wij committeren ons op dit moment dan ook aan deze benadering, die in de verdere uitwerking van onze opgaven in praktische uitvoeringsprogramma’s, centraal zal komen te staan.

In een korte presentatie voor de VNG zette Hart ongeveer twee jaar geleden bondig zijn visie uiteen. Hij legt uit dat als we écht anders willen gaan werken, wat meer en meer het uitgangspunt van beleid en programma’s vormt, we dat alleen kunnen waarmaken met daadwerkelijke aandacht voor de menselijke maat, door ruimte te maken voor wat er in de praktijk gevraagd wordt en steeds in samenspraak te wegen wat ‘het goede’ is. Dit ‘opgavegericht werken’, wat in feite op hetzelfde neerkomt als zijn werken vanuit de bedoeling, klinkt wellicht eenvoudig en makkelijk gezegd/ opgeschreven, maar is des te moeilijker werkelijk gedaan, want… (tekst hier en daar iets ingekort):

“(…) we zijn gewend vraagstukken op te knippen in losse delen en vanuit allerlei interne ordeningen te kijken naar wat er in de buitenwereld speelt en nodig is. Dat doen we vaak zeker ook wel klantgericht, maar dan wel vanuit al bestaande oplossingen en bijbehorende financieringscriteria. (…) En daarbij lijkt het soms bovenal de bedoeling om vooral rechtmatig te werken, of doelmatigheid te zien vanuit een (te) smalle scope, waardoor soms de vraag wat er buiten wérkelijk gevraagd wordt en de vraag of we daar doeltréffend aan bijdragen, uit het beeld verdwijnen. Met onze nieuwe rol draaien wij die denkrichting als het ware om. De doeltreffendheid staat centraal en dáár begint het denken. Wat is er werkelijk nodig wanneer we door de ogen van de ander kijken naar wat zij zien en wat hen drijft. Want daar ligt vaak de sleutel tot de passende en duurzame oplossing die echt helpt. Wat is er in de omgeving voor handen om dat voor elkaar te krijgen en welke afwegingen spelen daarbij een rol? Want werken vanuit de bedoeling is natuurlijk iets anders dan werken vanuit jouw bedoeling, of mijn bedoeling. Juist de afweging van perspectieven en belangen, is wat ons werk zo betekenisvol en boeiend maakt. In die weging gaat het natuurlijk niet alleen om de doeltreffendheid. Rechtmatigheid, privacy of het efficiënt inrichten van processen spelen nog steeds een belangrijke rol. Maar ze zijn nooit absoluut en nooit het startpunt van het denken. We hebben immers geleerd dat een te grote focus op rechtmatigheid via het werken met te strakke regels, leidt tot onrechtvaardigheid voor wie daar niet in past. En dat een eindeloze focus op efficiency binnen domeinen juist leidt tot verspilling in het grotere geheel. Als we de beweging goed willen lezen (…) goed willen vertalen, dan vraagt dat om een heel andere denk- en werkwijze. Met wat dat betekent voor de professionals die van ‘uitvoerders’ nu ‘wegers’ worden; voor de P&C-cycli en inkoopcontracten die de opgave moeten volgen en niet de organisatorische ordening; voor het samenspel met bewoners en ondernemers, en met de politiek; rondom de wijze van verantwoording maar ook het onderdrukken van de risico-regel-reflex als het een keer misgaat. (…)”

